

"10 שנים זכותי לארח את מן שר התורה בביתי בעיר צפת"

הרה"ג ר' אליעזר
ליברמן שליט"א
מספר על 'בין הזמנים'
בצילו של מן שר
התורה זצוק"ל

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת ראה | גליון מס' 391 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"שמעתי על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שאיחר פעם לבוא לשיעורו בישיבת 'עץ חיים', והתעכב בדרך ליד עניים פושטי יד, ונתן לכל אחד מהם צדקה, ובאו לבקש ממנו אם יוכל לדחות את נתינת הכספים לעניים כשיחזור מהשיעור, שהלא רבים ממתנינים לו עכשיו לשמוע את השיעור, והגרא"ז זצ"ל תמה ואמר להם, שבשעה שהעני מבקש צדקה מחויבים לתת לו"

פוסק הדור, מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על הצדקה ונתינת הלב

"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון" (דברים ט"ו, ז')

כתב הרמב"ם (פ"ז מהלכות מתנות עניים ה"ב) וז"ל: "כל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון", ע"כ. ובהלכה ז' שם הוסיף הרמב"ם וכתב וז"ל: "עני המחזר על הפתחים אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נותנין לו מתנה מועטת. ואסור להחזיר את העני ששאל ריקם, ואפילו אתה נותן לו גרוגרת אחת שנאמר אל ישוב דך נכלם", עכ"ל.

ואמר להם, שבשעה שהעני מבקש צדקה מחויבים לתת לו, וא"כ אף שהשיעור מתעכב עי"ז, מ"מ אינו רשאי לעבור איסור להתעלם מהעניים כדי לזרז ולהקדים את השיעור.

וזכורני שכשהלכתי פעם לטייל עם מרן הגרי"ז זצ"ל ברחובות ירושלים, ועבר עני בדרך וקיבץ צדקה מהעוברים ושבים, ומרן זצ"ל היה שקוע בלימודו והמשיך בדרכו, אך לאחר זמן קצר התעורר לחשוב שהיה כאן עני שקיבץ צדקה, ועפ"י דין הוא מחויב ליתן לו לכל הפחות נתינה מועטת, שלא להשיב פניו ריקם, וחזר את כל הדרך לקיים את החיוב שלא להשיב פניו ריקם.

[ומה שהיום אין נוהרים ליתן לכל עני המקבץ נדבות צדקה, היינו מפני שהעניים מקבצי הנדבות מבקשים מכל העוברים ושבים בשווה, ואינם פונים לכל יחיד ויחיד, אמנם אם העני פונה ליחיד מסוים, חייב ליתן לו לכל הפחות דבר מועט, וכל זה בעני ממש,

ושמעתי על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שאיחר פעם לבוא לשיעורו בישיבת 'עץ חיים', וכשנכנס לישיבה התעכב בדרך ליד עניים פושטי יד, ונתן לכל אחד מהם צדקה, ובאו לבקש ממנו אם יוכל לדחות את נתינת הכספים לעניים כשיחזור מהשיעור, שהלא רבים ממתנינים לו עכשיו לשמוע את השיעור, והגרא"ז זצ"ל תמה

אבל בגבאי צדקה יש לצדד דליכא איסורא ואפשר שעל זה סומכין העולם].

יש להעיר על מכה מרה, שהתפשטה אצל כמה עשירים חרדים באמריקה ואירופה

יש להעיר על מכה מרה, שהתפשטה אצל כמה עשירים חרדים באמריקה ואירופה, שנועלים ביתם, ורק נותנים מפעם לפעם למקומות שיש להם כבוד, בזה שמפרסמים אותם שנתנו איזו תרומה חשובה, אבל אינם מסכימים לקבל נצרכים שמוכרחים לחזור על הפתחים לעצמם או עבור מוסד תורה וחסד, ואינם מוכנים לייחד לכך אפילו שעה קלה לעיתים כמו פעמיים בשבוע, ואינם מבינים שמבטלים מ"ע חמורה שבחמורות, והיינו מצוות צדקה כהלכתה, ועוברים על הלאו "ולא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון", ועוון פלילי להעלים עיניו מן הצדקה, והוא איסור חמור מאד. וכתב הרמב"ם (הל' מתנ"ע פ"י ה"ג) שכל המעלים עיניו מן הצדקה הרי זה נקרא בליעל וכעובד ע"ז וכו', ונקרא רשע וחוטא וכו', וע"ז נאמר "וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא".

וזכר אני, שבשנות המלחמה הייתה מצוקה גדולה בישיבת מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, ולא היה לחם לאכול, ושלח אותי מו"ר זצ"ל עם רב נוסף לכמה גבירים לבקש עזרה, והסתובבנו ממקום למקום, והשיבו לנו שהבעה"ב לא מקבל בביתו 'שנורער'ס' ואין להטריחו. וכשחזרתי למו"ר זצ"ל נאנח ואמר: "הם יותר עניים ונצרכים מאתנו, שהם מאבדים את עולמם, שהלאו להקב"ה ספר זכרון ליראי ה' לחושבי שמו, והם מפסידים בידיים את הברכה".

מה נהדר הוא המראה אצל עשירים יחידי סגולה, שקובעים שעה מסוימת עבור זה, וכל אחד נכנס בתורו, והבעה"ב נותן לו בשמחה ובטוב לב, ומנחמו שלצערו אינו יכול לתת יותר, ומבקש מהנצרך לברך אותו.

ואגב סיפר לי זקני הגרש"ז פינס זצ"ל

זכרני מהתקופה שלפני המלחמה האיומה, שהגיע מפולין מגיד מקמוניץ שהיה עני מדוכא, והיתה לו בת בגיל כ"ד, ולא היתה לו פרוטה להשיאה, והציעו לו ללכת לאיזה גביר שמפורסם שנותן הרבה לאדמו"ר אחד באנגליה, ואולי ירחם עליו. והלך אל הגביר ותאר לו את מצבו, אבל הגביר סירב ואמר שנותן רק לאדמו"ר זה, שמבטיח לו פרנסתו וע"ז יש לסמוך. המגיד התחיל לבכות ואמר:

"אספר לך עובדא. יהודי אחר היה זהיר מאוד במצוות תפילין והיו תפיליו יפים להפליא, ופעם אחת נתאחר בדרך ולא היה לו תפילין, ופנה לבית המדרש והשאילו לו תפילין, וכשהגיע לביתו הניח שוב את התפילין שלו. לימים נפטר, וכשהגיע לשמים שמע קול שמכריז עליו שהוא קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם, שעונשו נורא מאד. הזדעזע ואמר: 'הרי נזהרתי והידרתי מאוד במצוות תפילין כל חיי, ובודאי יש כאן טעות, עודנו מתפלא ראה מלאך מליץ אחד, שמראה שפעם אחת הניח תפילין ששאל מאחרים כשנתאחר בדרך, ואינו נקרא קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם, והתברר שאמנם דקדק מאד בתפילין יפים ומהודרים, אלא שהיו חסרים אות ופסולין, ואותה הפעם שהניח בדרך הצילתו".

ובכה ואמר: "טוב ונאה הדבר שאתה נותן לאותו אדמו"ר שדר בדירה נאה ומרווחת, וחי ברווח ובנחת, וזהו הידור יפה מאוד, אבל אני הרי עני ואביון עם בת מבוגרת, ובאמת נצרך, הרי זה כאות החסרה בתפילין שלך", והסתלק בקול בכי.

[ואגב סיפר לי זקני הגרש"ז פינס זצ"ל, שקבלה בידו איש מפי איש על רבינו הגדול הגר"א זצ"ל, שאף שהיו רגעיו ספורים ולא ביטל מעולם רגע מת"ת, וכשבקשו ממנו שלח את המבקשים לגבאים לעסוק בצדקה שביקשו, מ"מ כשהגיעה כלה ענייה שאין לה כלום כפשוטו, לא וויתר על שכר מצוה כזאת, וסגר הגמרא ודקדק לעסוק בגופו קצת, והלך לקבץ עבודה].

עובדא הוי בהרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר זצ"ל, שנכנס אליו עשיר אחד, והרבי ביקש ממנו לתת נדבתו עבור יהודי עני נצרך. והעשיר השיב: "איך לו לרבי לדאוג, הקב"ה כבר יעזור לעני הזה" והרבי זצ"ל השיב לו שבזה מתיישב לו קושיא עצומה, דהנה ידוע שבכל מידה רעה אפשר להשתמש גם לצד הקדושה. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ה) "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", והיינו שיצר הטוב יגנוב את המידות הרעות להשתמש בהם לצד הטוב, [וכגון במידת העזות שישתמש בה לעזות דקדושה, ומידת הגאווה לרומם עצמו להכיר בכוחותיו בעבודת ה' וכדו']. ומעולם תמהתי איך אפשר להשתמש באפיקורסות וכפירה לצד הטוב והקדושה, אמנם כעת נתיישב לי, שאם בא לו עני יעשה עצמו כאפיקורס וככופר, שאינו מאמין בכך שהקב"ה יעזור לעני, וידע שאין הדבר תלוי אלא בו, ואז יתן ביד רחבה ויקיים מצוות צדקה כדין...

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

שכל בחור מבוגר יעמוד סמוך לבימה פעמיים

ומו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, סידר בישיבה, שכל בחור מבוגר יעמוד סמוך לבימה פעמיים בשבוע למשך כשעתיים, להשיב לצעירים מזמנו על מה שנתקשו בהבנה [והיה קורא לזה בשם "עבודת הקודש"], והיה אומר שכשם שהנותן מעשר מכספו לצדקה, זהו סגולה להינצל מכל נזק בממונו, כך גם הנותן מעשר מזמנו לימודו, ומפקיר עצמו להשיב לאחרים, זהו סגולה נפלאה לו להצליח בלימודו. וכדאיתא בגמ' בתמורה (טז). "בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה - אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה' וכו', וסבר שזהו מפתח גדול להצלחת הבחורים בישיבה, הן לצעירים והן לתורמים מזמנם.

והוסיף עוד לבאר גודל מעלת המסייע לחבירו בתורה, שכאשר אדם עושה חסד עם זולתו בתורה, הקב"ה משיב לו במידה כנגד מידה ועושה גם עמו חסד בלימוד, ונותן לו סייעתא דשמיא מרובה בהבנת התורה, וכיון שאי אפשר לזכות להבנת התורה אלא על ידי סייעתא דשמיא, א"כ הדרך המובחרת לזכות להבנת התורה, הוא על ידי שסייע לחבירו בלימוד התורה, ואמר מו"ר זצ"ל שכך היו מקיימים דור המדבר מצוות צדקה, שהרי לא היה חסר להם בגשמיות כלום, אבל היו יכולים לקיים מצוות צדקה בזה שסייעו לאחרים ברוחניות ובלמוד התורה.

והרבה בני ישיבה טועין בזה, שנדמה להם שכיון שאין להם כסף ע"כ הם פטורים מצדקה. אבל האמת היא שצדקה אינה רק בכסף, אלא כשמלמד תורה לחבירו - אין לך מצוות צדקה כמוהו, ומקיים בזה מצוות צדקה, וזוכה לברכה שמברך הקב"ה לנותני צדקה, וכמוש"כ "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך".

שמעתי מפי הגאון מטשעביץ זצ"ל, בשם זקני בעל ההפלאה זצ"ל, לדייק מלשון הכתוב שנאמר "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך", שהברכה שמברך הקב"ה לנותני הצדקה, אינו תלוי רק בעצם נתינת הצדקה, אלא בעיקר ב"דיבורים" הטובים שהנותן מדבר לפני הנצרך, ומעודדו ונותן לו בחפץ לב ומרגיעו. אבל מי שנותן צדקה בפנים זועפות, וכגון שכועס על מה שהרבה אנשים באים אליו, אף שהוא מקיים מצוות צדקה, אבל אינו זוכה לברכת ה' [ואף שעיקר המצווה היא הנתינה אבל רק כשנותן בשמחה הוא זוכה לברכת ה']; ועפ"י הוסיף ההפלאה, ותירץ מה שהקשו התוס' בבבא בתרא (ח); דיה אכפיה) היאך כופין על מצוות צדקה, והרי זהו מצוות עשה שמתן שכרה בצידה שאין כופין עליה, ולפי"ז תירץ ההפלאה היטב,

והיה אומר שכשם שהנותן מעשר מכספו לצדקה, זהו סגולה להינצל מכל נזק בממונו, כך גם הנותן מעשר מזמנו לימודו, ומפקיר עצמו להשיב לאחרים, זהו סגולה נפלאה לו להצליח בלימודו

שמתן שכרה של צדקה הוא רק במי שמפיס את העני בדברים, אבל אם כופין אותו ונותן בפנים זעופות אין לו הבטחה לברכה, ואין מתן שכרו בצידו, ושפיר כופין אותו.

ובשו"ע (יו"ד רמ"ט ס"ג) נפסק להלכה: "צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין, ואם נתנה בפנים זעופות ורעות הפסיד זכותו", והש"ך שם הוסיף בשם הסמ"ג דעובר גם על לאו דאורייתא ד"לא ירע לבבך בתתך לו", וזהו לימוד גדול לכל אחד, ובפרט לעשירים שבאים אליהם נזקקים רבים, שיקבלו את העניים בסבר פנים יפות, וידוע שנסיון העושר קשה לא פחות מנסיון העוני. ואשרי מי שעומד בניסיון וקונה עולמו.

עוד עומד בזכרוני המראה, איך מרן הגרי"ז זצ"ל מסביר לאחד ממקורביו, שאין מקיימין מצוות צדקה כדין אם אינו נותן בפנים יפות ופתח מרן זצ"ל את הרמב"ם (מתנות עניים פ"י ה"ר), והקריא את לשון הרמב"ם שם "כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות, ופניו כבושות בקרקע אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה, אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה, ומתאונן עמו על צרתו וכו', ומדבר לו דברי תחנונים וניחומים".

(מתוך הספר 'ביאורים והנהגות')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אחרי מספר ימים פנה אליו הרב טולידאנו בשאלה: "האם כבודו בוחן אותי לראות אם אני יודע למסור שיעורים? אולי ראש הישיבה לא מרוצה מהאופן שבו אני מוסר שיעורים? למה הרב בא ויושב כל יום בשיעור שלי?"

על מרן, ראש גולת אריאל, הגאון הגדול חכם שלום הכהן זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף' ונשיא מועצת חכמי התורה - ועל השיעורים שהיה מוסר

יעקב א. לוסטיגמן

בשבוע שעבר הבאנו את חלקה הראשון של השיחה שקיימנו עם הרה"ג רבי יעקב ישועה, חתנו של ראש ישיבת 'פורת יוסף' הגאון רבי שמעון כהן שליט"א, ונכדו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי שלום הכהן זצ"ל, נשיא מועצת חכמי התורה - אשר בשבת הקרובה, שבת פרשת ראה, יחול יום ההילולא הראשון שלו. הפעם אנו מביאים את חלקה השני של השיחה, שעוסק בחלק החשוב ביותר בחייו של 'חכם שלום' זצ"ל, מסירת השיעורים לתלמידיו בישיבת 'פורת יוסף'. "סבא היה איש אשכולות, כמו שחז"ל אומרים 'איש שהכל בו'. הוא היה בקי בכל חלקי התורה, היה רב רבנן, העמיד תלמידים הרבה, עמד בראש בד"ץ 'נוה ציון' ומערך הכשרות שעל ידו, הוא היה חבר במועצת חכמי התורה ולימים נשיא המועצה, היה מעורב בהחלטות ציבוריות הרות גורל ועוד ועוד.

הכישורים הנדרשים. הוא היה תוסס, שמח מאוד, הבחורים מאוד אהבו אותו, והיתה לו בהירות גדולה והסברה נפלאה, ובכל זאת, הוא לא הצליח במסירת השיעורים.

"תינה אותו ר"מ את צערו בפני הסבא זצ"ל, ושאל אותו: 'איפה אני טועה? מה אני יכול לשפר כדי שהשיעורים שלי יהיו מוצלחים יותר???'

"שאל אותו הסבא: 'אמור לי, כשאתה מציג בפני התלמידים קושיא במהלך השיעור, היא כואבת לך? אתה סקרן לדעת מה התשובה???' ענה הר"מ, 'מה פתאום? הרי הכנתי את השיעור, אני כבר יודע את התשובה, זה התלמידים שלי שצריכים להיות סקרנים, לא אני... השיב לו סבא: 'זאת הטעות שלך. אם הקושיא תכאב לך, היא תכאב גם לתלמידים שלך, ואם הקושיא תכאב להם, הם יהיו סקרנים לדעת מה התירוץ, וכשהם ישמעו את התירוץ הם ישמחו בו. אל תלמד אותם! תלמד איתם ביחד את הסוגיא, ותראה שהם מתחברים אליך ואל הסוגיא בצורה מיוחדת במינה'.

"על זו הדרך היה מבאר גם את מאמר חז"ל: 'אם הרב דומה למלאך ה' צבקות יבקשו תורה מפי'הו', הוא אמר מה זה מלאך? מלאך זה 'עומד', לא 'הולך', כמו שכתבו ו'נתתי לך מהלכים בין העומדים האלה' והכוונה על המלאכים. והיה מבאר שהרב צריך להיות 'עומד' באותו המקום של התלמידים, ולא מעליהם. אם התלמידים עומדים, גם הוא צריך לעמוד יחד איתם באותו המקום. לעומת זאת רב שרואה את עצמו 'מהלך', ורוצה להתעלות כל הזמן, גם אם

"אבל החלק המרכזי והעיקרי בחייו היה מסירת השיעורים. כל סדר היום שלו נע סביב ציר מסירת השיעורים, והוא היה מוסר שיעורים שבעה ימים בשבוע, גם בימי שישי וגם בשבתות, בלי הפסקה. בחלק מימי השבוע היה מוסר יותר משיעור אחד.

"כבר בגיל 23 התמנה למסור שיעורים בישיבת 'פורת יוסף', והוא המשיך בכך עד לפטירתו בגיל 91. ומעניין לציין, שאף פעם לא הסתמך על כך שהוא יודע את הסוגיא מהמחזור הקודם שלמדו אותה, אלא תמיד הכין את השיעורים כאילו זאת הפעם הראשונה. 'פעם אחת, בעת רצון, קרא לי סבא זצ"ל, ושאל אותי: 'תגיד, כשאתה אומר בתפילה 'לשמוע ללמוד וללמד', מה אתה מכוון כשאתה אומר 'ללמד???'

"אמרת לי לסבא, שאני מכוון שאזכה ללמוד את הסוגיא בצורה כל כך טובה, עד שהיא תהיה סדורה על לשוני ואוכל ללמד אותה לאחרים בבהירות מלאה.

"אמר לי סבא, לא! זה לא הפשט. ככה לא מלמדים תלמידים! אתה יודע איך מלמדים תלמידים? אני אספר לך... אני נכנס לשיעור, ואני לומד את הסוגיא יחד עם התלמידים. מה שקשה להם, קשה גם לי, מה שקשה לי קשה גם להם. לומדים ביחד, ועל זה אמרו חז"ל: 'מתלמידי יותר מכולם', על זה צריך להתפלל כשאתה אומר 'ללמד', שתזכה לשבת עם התלמידים וללמוד איתם באופן כזה שיהיה 'מתלמידי יותר מכולם'...

"כעין זה שמעתי שפעם בא אליו ר"מ בישיבה, שהיו לו את כל

התלמידים שלו נשארים מאחור, הרי זה עושה את מלאכת ה' רמיה רח"ל".

"כשפרצה מגפת הקורונה והיה חשש גדול מפני הדבקה ל"ע, נסגרו היכלי התורה, וגם ישיבת 'פורת יוסף' נאלצה לסגור את שעריה. "עבור סבא היה זה צער גדול מאוד, כי הוא הורגל במסירת שיעורים מזה כ-70 שנה באופן יומיומי, וכעת נלקח ממנו התענוג הזה, שהיה משובש לבו ועיקר חייו. מעבר לצער הפרטי שלו, הוא דאג מאוד לעתידים של הבחורים, שנשלחו הביתה לתקופה ממושכת ונותקו מהבית הרוחני שלהם, הישיבה. באותם ימים ראו אותו כמה וכמה פעמים בוכה בדמעות שלישי, מדאגה עמוקה לעולם התורה. "באו בני המשפחה ואמרו: מה הבעיה? יש היום קווי שיעורים לרוב, ישימו לסבא מיקרופון שמחובר לטלפון, וכך ישדרו שיעורים לתלמידים.

"אבל סבא לא הסכים... 'זה נקרא למסור שיעור?', הוא שאל ברצינות, 'איפה התלמידים? איך אפשר לדבר לפלסטטיק? הוא לא שואל שאלות, הוא לא מבין מה אני אומר לו, אני לא יכול לדבר לפלסטטיקים. אני צריך תלמידים שישבו מולי ויאזינו לשיעור!!!". "כשראו עד כמה גדול צערו, עשו מאמצים מרובים, והצליחו לייצר כמה 'קפסולות' - תאים מחולקים באמצעות יריעות ניילון כמנהג הנפוץ באותם ימים, וכך יכול היה למסור שיעור לתלמידי חיים, שאומנם היו מעבר לפלסטטיק, אבל בכל זאת, תלמידים של ממש... "גם בערוב ימיו, בחודשים האחרונים לחייו, אמרו לו שהוא צריך להיכנס לבית החולים לכמה ימים כדי לעבור טיפול חשוב בגלל הכאבים העזים ברגליו. היה זה בחודש תמוז, סבא בדק עם הרופאים אם אפשר לדחות מעט את הטיפול, ואמרו לו שזה לא מאוד דחוף. הוא אמר שהוא רוצה לעבור את הטיפול רק אחרי תשעה באב, כשהתלמידים יוצאים לבין הזמנים, כדי שהוא לא יפסיד את מסירת השיעור, ואכן זכה להשלים את זמן הקיץ. בח' באב עוד מסר שיעור, ובתשעה באב פינו אותו לבית החולים".

"דרכו של הסבא היתה למסור שיעורים גם לבוגרי הישיבה, הוא היה מגיע לשיעורים יחד עם המשגיח הגה"צ רבי משה חיים שלנגר זצ"ל, ומסר שיעור לבוגרים בירושלים, ולאחר מכן שיעור אחר לבוגרים בבני ברק, והיה מכין שיעור מיוחד עבור כל קבוצה. "שאלו אותו, ילמדנו רבינו, הרי הבוגרים שנמצאים בבני ברק, לא שמעו את השיעור שהרב מוסר לבוגרים בירושלים, אלו אנשים אחרים, אם כן הרב יכול למסור את אותו שיעור בירושלים, ולאחר מכן בבני ברק. למה צריך להכין שני שיעורים נפרדים? "השיב סבא בתמיחה, 'מה זאת אומרת? הרי גם המשגיח מגיע איתי ביחד לשני השיעורים, מה אתם רוצים שאני אמסור שיעור בבני ברק, כולם ייהנו ורק המשגיח ישתעמם??? אני חייב להכין שיעור חדש, במיוחד לכבודו!..."

"מורי חמי, בנו ממלא מקומו הגאון רבי שמעון הכהן שליט"א, סיפר לי שבצעירותו הוא חשב לתומו שהאבא מונח תמיד בסוגיא אותה הוא לומד, ואף שהוא תלמיד חכם מופלג, הוא חייב להתכונן לפני שהוא מוסר שיעור בסוגיא כלשהי.

"פעם אחת הוא נקלע עמו לשבת בטבריה, ושמה פתאום ביקשו ממנו למסור שיעור, בהתראה של שעתיים בלבד. לא היו לו ספרים כדי להכין שיעור, אבל הוא לא דחה את ההזדמנות למסור שיעור נוסף. בהגיע השעה הנקובה, עלה למסור את השיעור, ודיבר במשך שעה ארוכה בענייני פיקוח נפש, שיעור בנוי לתלפיות המבוסס על גאונות וידע עצום, בעיון נפלא והכל אחרי הכנה מזורזת במשך שעתיים בלבד ובלי שום ספר. השיעור הודפס לאחר מכן בספרו 'דובר שלום'.

"שאלו אותו, מאחר והרב יודע כמובן את הסוגיות הנלמדות ישר והפוך, למה הרב מתכונן בכל פעם מחדש למסירת השיעור, והוא השיב במתק לשונו: 'מה אתם חושבים? למסור שיעור זה כמו למסור הרצאה? חס וחלילה. אם זה היה המצב, הייתי שם בפני התלמידים שלי 'טייפ' עם הקלטה מהשיעור שמסרתי במחזור הקודם, ופונה לי לעיסוקי האחרים'.

"כשאני יושב בשיעור, אני אומר מה אמר רבי עקיבא איגר, ואז אני שואל את התלמיד שיושב לפני, איך הבנת את מה שרבי עקיבא איגר אומר? תסביר לי בבקשה. התלמיד אומר את מה שהוא הבין, ואני אומר לו איך אני הבנתי, וביחד אנחנו מבררים ומלבנים את העניין. אני לומד יחד איתם, ולכן אני צריך להתכונן, לנסות להבין למה רבי עקיבא איגר אמר כך ולא אחרת!

"כשלושה שבועות לפני שהועם הנזר והוסרה העטרה, דיברתי עם סבא על הסוגיא שלמדתי באותם ימים, דיברנו על הסבר בדברי הר"ן, ותוך כדי הדברים אמר סבא זצ"ל סברא עמוקה, מיד הראיתי לו שאת הסברא הזאת אומר הרא"ש.

"הוא אמר לי בחיוך: 'אתה רואה? אני רא"ש!', ואז הוא דפק עלי בחביבות ואמר לי, 'ככה צריכים ללמוד, בעיון, כל דבר לדעת, לחשוב על הסיבה על השורש. לא להסתפק בלימוד שטחי...'

"בשבת מברכין של חודש אב, הוא מסר את השיחה האחרונה שלו בישיבה, בשבת מברכין חודש אב, ואף שבאותה תקופה כבר היה מתפלל בבית, באותה הפעם הוא בא לישיבה ומסר שם את השיחה. הנושא של אותה שיחה היה על לימוד הגמרא בעיון, ואמר שמה שאמרו חז"ל שלא חרבה ירושלים אלא על שלא עסקו בתורה, הכוונה שלא למדו בעיון כנדרש.

"לאחר מכן ראינו שבכתבים שכתב לפני מסירת השיעור הוא הוסיף משפט חריף מאוד שאותו לא אמר בשיעור: 'מי שלא לומד גמרא בעיון - לא חי עם הקב"ה!..."

"אגב כך אציין שפעם אמר סבא בגילוי לב, שהוא לא אומר בשיחות המוסר שלו רעיונות ונושאים שהוא לא בדרגה שלהם. כשהוא רוצה לומר משהו לתלמידיו, הוא בודק את עצמו האם אני עומד בסטנדרט הגבוה הזה, שאני דורש מהתלמידים שלי? אם הוא הרגיש בעצמו שיש לו מה להשתפר בתחום לפי רום דרגתו, הוא קודם היה 'מתקן'

זכיתי לארח את 'התורה' אצלי בבית. לא פחות. זוהי הגדרה שלאחרונה שמעתי שכמותה התבטא מרן החזון איש זצוק"ל, שכאשר נסע פעם בבני ברק במכוניתו של רבי יעקב שכטר ז"ל ביום גשום וסוער, הבחין באחינו חיים ההולך בחוץ, וביקש ממקורבו הנהג 'תעצור בבקשה לבחור הזה, כי התורה נרטבת'...

הרה"ג ר' אליעזר ליברמן שליט"א איש צפת, מספר על זכייתו לארח בביתו במשך 11 שנים את רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, למנוחה בימי 'בין הזמנים'

שעד היום לא פוענח. "הוא והרבנית הגיעו לדירה מסויימת בעיר", מספר הרב ליברמן, "אבל באופן מיידי סב רבי חיים על עקבותיו ויצא מהדירה. משום מה הוא סירב לשהות בה, אף לא דקה אחת נוספת. ואז הם פנו אל בית משפחת הלפרין, וכשהם ראו כי טוב החליטו להישאר כשבוע, שבמהלכו רבי חיים נהנה מחדר הלימוד של בעל הבית שהיה כולו מלא ספרים. עד ערב שבת הוא היה שם, ואז עזב את צפת, משום שהקפיד לשבות בבני ברק. עד כדי כך היה חשוב לרבי חיים לחזור לביתו לשבת, שבשנה אחת מתוך השנים ש'נפש' בצפת, בפעם היחידה שהוא היה בצפת במשך כשבועיים, הוא נסע במיוחד לשבת לבני ברק וחזר אחר כך לצפת. אחרי משפחת הלפרין זכתה משפחתו של רבי דוד דרשן זצ"ל שינפוש בביתה שנה אחת."

"החל משנת תש"נ והלאה, נהגו הרב והרבנית לשהות בביתי, כשהם מגיעים במוצאי שבת בשעה 2:00 לפנות בוקר, עם כל הספרים הנדרשים ללימודיו וכן כלי הבישול ארוזים מבתם. עד יום חמישי בערב הם היו אצלנו, ואז נפרדו דרכם - כאשר הרבנית בת שבע שבה לבני ברק כדי לאפות את החלות שלה ולהתארגן עם שאר צרכי השבת, בעוד רבי חיים נשאר אצלנו גם למחרת. הוא ליווה אותה בעת שיצאה, ונשאר במקום עד שהרכב שהיא נסעה בו נעלם מן העין, ואז הוא חזר להישאר כאן. כשרבינו סיים את סדר

"זכיתי", אומר וחוזר ואומר פעם אחר פעם איש שיחנו, שאינו מצליח להסיר את התרגשותו מכך שהתבקש לתאר ולשחזר את זיכרונות 11 השנים שבהם קירות ביתו זכו להיות משכן לשר התורה מבני ברק, שאך בקושי השתכנע 'לנפוש'. ותיכף עוד נבין מאי משמע 'נפוש' בעולמו של מי שהעפיל בשקדנותו לפסגות בלתי נתפסות. ואכן, הרה"ג ר' אליעזר ליברמן שליט"א המוהל המפורסם, איש צפת, זכה במה שמעטים בלבד זכו. לסייע בכך שתורתו של רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל תפכה במלוא עוזה, כשהיא גוברת על כל קשיי הטבע, זאת על ידי העמדת ביתו למנוחה והתאוששות עבורו בימי 'בין הזמנים', בעיר הגלילית בה הוא גר. במשך יותר מעשר שנים, קורות ביתו היוו אכסניה לגדול הדור, מרן שר התורה.

"אפתח ואומר, את שהייתי נוהג לומר בימים היפים ההם: 'זכיתי לארח את התורה' אצלי בבית. לא פחות. זוהי הגדרה שלאחרונה שמעתי שכמותה התבטא מרן החזון איש זצוק"ל, שכאשר נסע פעם בבני ברק במכוניתו של רבי יעקב שכטר ז"ל (חמיו של 'בלחט"א הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א), ביום גשום וסוער, הבחין באחינו חיים ההולך בחוץ, וביקש ממקורבו הנהג 'תעצור בבקשה לבחור הזה, כי התורה נרטבת'... וזה אירע כאשר מרן שר התורה היה עדיין בחור!"

"ובאשר לשאלתכם: אכן, משנת תשמ"ט עד שנת תשס"א, למעלה מעשור, זכינו לארח בעירנו את מרן שר התורה זצוק"ל, רוב השנים בביתנו ממש. רעיון היציאה של רבי חיים והרבנית מרת בת שבע ע"ה ל'נפוש' בצפת, עלה בפעם הראשונה על ידי בני משפחת דייטש, שכניהם לבנין, להם היו אז קרובי משפחה בצפת, הרב שמואל הלפרין ורעייתו. תחילה רבי חיים היה מאוד מסופק לגבי התועלת שישנה בכך, עד כדי שהתבטא כי יכול להיות שאחרי כמה שעות ישוב לביתו שבבני ברק. הצליחו אז לשכנע אותו בחשיבות הדבר, רק כאשר אמרו לו שהרבנית זקוקה למנוחה, ובמקביל את הרבנית שכנעו לנסוע לצפת כשאמרו לה שהרב הוא שזקוק למנוחה..."

בזכות הקיר שנפרץ

ה'נפוש' הראשון של מרן שר התורה בצפת נפתח במסתורין,

הגיב: 'מה פתאום! הרי כתוב לא ישנה אדם מאכסניה שלו' (ערכין טז:).

'לצאת ידי חובת' נופש...

במה בא לידי ביטוי ה"נופש" של מרן שר התורה?

"בכך שהוא היה יכול ללמוד ברציפות ללא הפרעות. את הימים בצפת הוא לא ניצל, למעט פעם בודדת, אפילו בשביל לרדת ולהתפלל על קברי הצדיקים שבאיזור. 'התפללתי שם שנה אחת, ועכשיו מספיק שאעמוד ברחבת הבנין כאן, שמשקיפה על קברי האר"י והבית יוסף, ואגיד קפיטל תהלים', הוא אמר כשהציעו לו שילך לבית העלמין העתיק. כדי 'לצאת ידי חובה' של נופש, הוא צעד פה ושם עם הרבנית בדרך קצרה, לשאוף את האויר הצח של צפת, מהבית לתחנת האוטובוס הסמוכה, ופסק: זהו, אפשר לחזור הביתה".

"הוא רצה רק ללמוד, ללמוד וללמוד. והתפקיד שלי היה להיות 'שומר הפתח', לשמור שכלל לא יכנסו לביתו אנשים, שחלילה לא יופרע בלימודו. רק בדרך מהדירה לבית הכנסת יכלו אנשים לגשת אליו. ובמה הוא היה עסוק בשעות השקטות הרבות, לצד הסטנדר הגדול שהבאתי לבית? לא בלימוד הרגיל בלבד: הוא היה מכין בכל שנה תכניות, מה יעשה באותם ימים. למשל, שנה אחת הוא עמד לפני הדפסת כרך חדש של ספרו 'דרך אמונה', ובצפת הוא עבר עליו לצורך 'ליטוש' סופי. בשל התועלת הרוחנית המרובה שהיתה לו כאן, הוא התבטא פעם על אותם ימים: 'בצפת אני מספיק בשלושה ימים מה שאני מספיק בבני ברק בשלושה חודשים!'. כל זאת, כמובן, חוץ מה'חובות' הקבועים, המפורסמים".

יצויין, כי כבר בילדותו, שהה מרן בצפת, לצד דודו מרן החזון איש, וביקש ממנו אז שילמד איתו מסכת תענית. החזו"א נעתר ולמד איתו כמה דברים, כשצורת הלימוד היתה - כך סיפר רבינו בחלוף השנים - שהחזו"א היה מסביר את הקושיות שב'תוספות', אך נמנע מלומר את התירושים. "כנראה הוא רצה שאחשוב ואתבונן לבד", פירש האחין הגדול. את התפיסה אודות מטרתם של ימי בין הזמנים, אימץ כאמור רבינו לאורך שנותיו, וכאשר נשאל כמה שעות צריכים ללמוד בתקופה שכזו, השיב - והעיד על עצמו: "צריך ללמוד כמו ב'זמן' עצמו, כמה שכל אחד יכול, כי עיקרו של בין הזמנים נועד כדי שיוכל אדם ללמוד מה שליבו חפץ, בלא שהוא משועבד לסדרי הישיבה. גם אני לומד בבין הזמנים יותר טוב מאשר בזמן...".

אם אלו היו פני הדברים, זה אומר שהצלחתם לעמוד במשימה ולמנוע ממנו אפילו פניות דחופות, שמן הסתם שוגרו אליו גם כשלמד אצלכם במנוחה?

"שאלות טורדניות רגילות אכן התאמצתי לחסוך ממרן, אבל לשאלות דחופות ניתן בכל זאת יחס שונה: כבר בשנה הראשונה שהוא בא אלי, חיברתי קו טלפון מיוחד כדי שגם הרבנית תוכל לדבר עם הנכדים שלה בבני ברק, אבל גם עבור אנשים שנועד להם מספר הטלפון החסוי, והיו מתקשרים לעיתים ומעבירים דרך הרבנית שאלות דחופות, והיא היתה שואלת את הרב ועונה להם את

לימודו אחרי פת שחרית ותפילת שחרית של יום שישי, הוא חזר לבני ברק עם משמשו ונהגו המסור רבי ישעיה אפשטיין שליט"א. מדוע מרן הגר"ח בחר להגיע אליכם? מה בביתה של משפחת ליברמן שב'קרית מאור חיים' הצפתית, הוביל את רבינו דווקא אליה? "היו לזה מספר סיבות, ברמה הלכאורה טכנית, אבל זה דבר מהותי כפי שמיד אסביר, הדירה שלי מורכבת למעשה משתי דירות, שבאחת מהן זכיתי בזמנו בהיותנו משפחה גדולה בלעה"ר, וחיברתי אותן על ידי שפרצתי את הקיר שהיה ביניהן. וכשרבי חיים היה מגיע אלינו, התקנתי מחיצה במקום שהיה בו קודם את הקיר המפריד, כך שהדירה נחלקה שוב לשתי דירות, כשלכל אחת מהן ישנה כניסה נפרדת. ולמה זה כל כך חשוב? בגלל שרבי חיים בעדינות נפשו המזוככת, בשום אופן לא היה מסוגל להגיע לדירה שהבעלים שלה יצאו ממנה כביכול בשבילו, אפילו לא בתשלום. אבל באופן הזה, כפי שת'ארתי, הוא יכול היה לבוא אלי, כי הרי נשארתי בדירה שלי, בחציה הראשון והנפרד (מה שלא סיפרתי לו, זה שחלק מהילדים נשלחו בשמחה לסבתא בירושלים, ואני עברתי לישון עם עוד בני המשפחה בצפיפות בסלון, ללא שום תחושת קושי, כי הרי מה אנו לא נעשה כדי שרבי חיים יהיה מקום בביתנו). "ובדירה השניה, 'שלו', היו כמה חדרים בהם שני חדרי שינה, האחד לרב ולרבנית והשני לבני משפחה שהגיעו איתם".

"בנוסף, בשונה מדירתה של משפחת הלפרין, שאלתרו עבורו בית כנסת בתוך גן ילדים, בבנין המגורים שלי ישנו בית כנסת של קבע (ספרדי), ענין שהיה חשוב בעיני רבי חיים, שגם פה היה קם כדרכו מוקדם ומתפלל ב'הנץ', במנין ובנוסח אשכנז, עם ספר תורה שלו שהוא הביא עמו מבית הכנסת לדרמן, וכך גם שאר התפילות התקיימו בזמנים עליהם הקפיד. אחרי מספר שנים נפתח בית הכנסת של 'חניכי הישיבות' (אשכנזי) הראשון בעיר צפת, באותו בנין, ממש בדירה ליד, אך רבי חיים סירב לעבור אליו, ונימק עם המובא במסכת ברכות ש'כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו'. וכן, 'לא ישנה אדם מאכסניה שלו'.

"מעבר להכל, אותי רבי חיים הכיר עשרות שנים קודם לכן. גם כי הסתובבתי בבית אביו מרן בעל ה'קהילות יעקב' זצוק"ל בימי בחורתי, וגם כי אבא שלי (הגאון רבי שמואל אלחנן ליברמן) זצ"ל, למד ב'כולל חזון איש' בחברותא עם הגאון רבי שאול ברזם זצ"ל, גיסו של רבינו. כך שכשעלתה ההצעה שיתארח בביתי בבין הזמנים, זה התאים מכל הבחינות. וכמובן גם המזוזות שלנו 'מזוזות בית יוסף' מהודרות, והוא אף היה מרוצה מדירתי כי היא נחשבת לפשוטה מאד, מה שמייתר לו את החשש שיפגום בה במשהו...".

"אגב, באחת השנים צלצל אלי אחד מהמלווים של מרן זצוק"ל, מאמצע הדרך בין אזור המרכז לאזור הצפון, וביקש את רשותי שהשנה הוא לא יגיע אלי, אלא ישהה בדירה שהיתה בבעלותו של מקורבו רבי נח חפץ זצ"ל, בעיר העתיקה, משום שקירות האבן שלה עבים, והדבר חשוב לבריאותו של הרב. השבתי ש'הרב הרי לא בא בשבילי, ויש לעשות מה שטוב בשבילו'. אך לקראת סוף הנסיעה, בשעת לילה מאוחרת, כשסיפרו על כך לרבי חיים הוא

"בוודאי. ואם כוונתכם ל'מידות', הרי שבלטה במיוחד מידת הסבלנות, עד אין קץ, שהיתה לו בצורה נדירה, עד כדי השתוממות. אני זוכר, לפני שהדלת נסגרה הגיעה מישהי, וביקשה מהרבנית לשאול את הרב שאלה 'דחופה'. מה היתה השאלה? 'האם לתינוקת שנולדה עכשיו לאחר ט"ו באב עדיין מתאים לתת שם המתאים לימי האבלות על חורבן בית המקדש, דוגמאת רוחמה או נחמה'. רבי חיים ששמע את השאלה, חיך והשיב: 'אפשר'. אך זה לא נגמר. כעת מתעוררת לה שאלה נוספת, יותר 'קשה' להכרעה: 'אז את אלו מבין שני השמות הרב ממליץ לקרוא לבת, רוחמה או נחמה...'. רבי חיים חיך שוב והגיב ברועג: 'או רוחמה או נחמה...'. והכל גם לווה בהארת הפנים המיוחדת, שהיתה לו תמיד לכל יחיד ויחיד."

"בהקשר זה אני נזכר במעשה מיוחד, שהחל אצלי בבית ויש בו כמה וכמה רבדים. הכל החל כאשר אירע פעם אחת ולא מילאתי בשלמותו את תפקידי, כמי ששומר שלא יכנסו אנשים מבעד לדלת הבית במקרה נכנסתי לחדרו למספר רגעים, לאחר שמשום מה לא נעלתי את הדלת, ולפתע אני מגלה שיושב מולו בחור, האוחז בידו מחברת העמוסה בשאלות הכתובות על הדפים בצפיפות, והוא שואל, ושואל, ושואל... עברו כבר שתי דקות ארוכות, ולא נראה שהבחור עומד לסיים. ניסיתי לרמוז לו מהצד, אבל הוא לא הסתכל עלי. עברו חמש דקות נוספות, וכבר הרגשתי שזו ממש חוצפה, אז הלכתי ונעמדתי מאחורי הגב של רבי חיים, וסימנתי לבחור שהוא חייב לסיים מיד."

"אלא שמרן צוק"ל הרגיש בי ואמר לי: 'הנח לו. יש לו הרבה שאלות, ואני נתתי לו'. הגבתי ואמרתי: 'עוד עשרה כמוהו והרב יכול להישאר בבני ברק...'. ואז אמר לי רבי חיים: 'לא. הוא משהו מיוחד; יש לו שאלות טובות, ומזמן הבטחתי לו שכאשר אהיה בצפת אני אקדיש לו שעה שלימה'. בעודי נפעם מהסבלנות והארת הפנים המיוחדת שהפגין, הוסיף לפתע רבינו: כדאי לך להיזהר בכבודו של הבחור הזה, כי אולי הוא יהיה חתן שלך!"

"ההמשך של הסיפור אך מתבקש והוא בהחלט מעניין, אבל בשלב זה ראוי להקדים פרט נוסף שהיה בגדלותו של רבי חיים. מסופר בגמרא (בבא מציעא פה.), שכאשר רבי זירא עלה מבבל לארץ ישראל הוא התענה ארבעים תעניות כדי לשכוח את תורת בבל, בכדי שראשו יהיה פנוי לקלוט את תורת ארץ ישראל ולא יפסיד ממנה מאומה. כעין זה, מרן שר התורה היה נזהר שלא להכניס לראשו שום דבר חוץ מלימוד תורה, כדי שהוא לא יהיה חלילה על חשבון התורה. אפילו את שמות הרחובות בבני ברק, הסמוכים אליו, לא רצה לדעת, כי 'זה תופס מקום במוח'. כך היה אומר. שמעתי גם שלצד תפילותיו כל יום שלא ישכח כלום מלימודו הוסיף והתפלל שישכח את כל הסיפורים והבקשות שבאו בפניו, אלו שאינם נחוצים ללימוד התורה. כל כך היה נזהר."

ובחזרה לעניינינו: כמה שנים לאחר הסיפור עם הבחור בצפת, התעוררה לי שאלה לגבי שידוך כלשהו שהציעו עבור בתי. כמובן שנסעתי למורי ורבי, שר התורה והיראה, כדי לשמוע את דברו בנושא. לאחר שהאזין לכל הצדדים שפרסתי בקשר לאותו שידוך,

תשובותיו. היו מספר פעמים, כאשר הרבנית יצאה עם הנכדים שהיו איתם, והטלפון צלצל. אני עניתי לשיחה, ואכן נוכחתי מהשאלות שביקשו ממני לשאול את רבינו, שהיו אלו שאלות רציניות ממש וכבדות משקל, שבלתי ניתנות לדיחוי. כששאלתי אותו לגביהן, ראיתי בעיני את שליטתו המופלאה בכל התורה כולה, כך שמיד ששמע את השאלה הגורלית, חרץ את תשובתו המכריעה, מבלי להסס אפילו רגע כמימרא."

"באופן הזה גם היה עונה בקביעות לגיסו שיבדלחט"א, הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהיה פורס ומלבן באוזניו בכל יום שישי שאלות ברפואה הדורשת קביעה הלכתית, ומקבל ממנו בתוך רגע מענה עם הוכחות חותכות מכל ארבעת חלקי השולחן ערוך עם ה'נושאי כלים'."

'אולי הוא יהיה חתן שלך!'

באיזה אופן מרן צוק"ל הביע את הכרת הטוב כלפי מארחיו?
"כשסיים את שהותו בצפת, בשנה הראשונה, הוא שאל אותי: 'נו, אז כמה צריך לשלם?', אך סירבתי לקחת תשלום ואף התביישתי מהשאלה שלו. כסף? אם כבר, אולי אני זה שצריך לשלם לו על שהוא בא להתארח אצלי. אלא שרבי חיים התעקש ושאל שוב כמה זה עולה, ובנו התערב והציע 'פתרון', שמצא חן בעיני רבינו: ספרים במקום כסף. בערב סוכות הגיע אלי פתאום אדם עם רכב, עמוס בספרים רבים, בין של שר התורה ואביו הסטייפלער ובין ספרי יסוד יקרים דגמת ש"ס 'פנינים', סט רמב"ם, ריטב"א ורשב"א, שמילאו לי לא פחות מארבעה מדפים שלמים. לאחר זמן מסויים, כשהזדמנתי לביתו בבני ברק ו'מחיתי' על משלוח הספרים העצום שהביא לי, הוא הגיב בהומור, בו תמיד השתמש כשרצה לעשות לזולת הרגשה טובה: 'הבאתי לך ספרים? הבאתי את זה עבורי, כי הם חסרים לך בבית, אז שיהיה לשימושי כשאבוא בפעם הבאה...' מעבר לזה, רבינו הודיע כי כל ספר שייצא על ידו בעתיד לאור, יש לי את הזכות ליטול אותו בחינם מביתו."

"תמיד אמרתי שהריבית בסיפור הזה עודפת על הקרן. ה'קרן' זו עצם העובדה שגדול הדור היה אצלי בבית, וה'ריבית' - הרווח הנוסף - הוא שניתנה לי אפשרות כניסה לבית ברשב"ם מתי שרק הייתי רוצה, גם בשעות שאינן מקובלות. וכשנכנסתי אליו לאורך שנים, גם אחרי שכבר הפסיק ה'נופש' בצפת, רבי חיים נהג לקרוא לי 'בעל האכסניה', על שום השנים בהן התאכסן בביתי. ויש את זה גם בכתב: "באחת השנים שהוא אצלנו בצפת, ובדיוק הגיע נכדו להביא לו ספר חדש, שיצא אז לאור על ידי בנו הגדול רבי אברהם ישעיהו שליט"א, 'תולדות יעקב', על חיי אביו מרן הסטייפלער זיע"א. אז רבי חיים לקח את הספר ונתן לי אותו במתנה כאות הוקרה על האירוח. אמרתי לו: 'אם זו מתנה, צריך לכתוב עליה הקדשה...', והוא נעתר וכתב לי מעין הקדשה אישית, שנפתחה במילים לידידינו ר' אליעזר ליברמן, בעל האכסניה שלנו. כברכת חיים קנייבסקי."

מן הסתם בקרבה כה גדולה אליו היה אפשר לחזות בהליכותיו הייחודיות של גדול הדור..

פסק רבינו: 'זה לא בשבילכם'. ואז הוא אמר: 'יש לי שידוך אחר להציע לך, בחור בן תורה, ירא שמים ובעל מידות טובות', העלה את שמו של אותו בחור שבא אליו לביתי בצפת עם מחברת שאלותיו, וקרא לעבר הרבנית: 'מה את אומרת על הבחור הזה בשביל הבת של ליברמן?', וגם היא צידדה בהתלהבות בעד רעיון זה. ואז לחש לי רבי חיים 'אבל יש לבחור הזה איזו מגבלה רפואית', ופירט מהי.

"אמרת לי כן: 'יש לי שאלה לרב. הציעו עבור בתי בחור כליל המעלות אלא שיש לו בעיה רפואית כזאת וכזאת; מה דעת הרב, לגשת לשידוך?'. חייך מרן מאוזן לאוזן ואמר: 'לא. אינני לוקח אחריות. תבדוק אם הענין ההוא אינו תורשתי'. ואז במעין התנצלות, הוא הוסיף: 'מה שאמרת לי לפני כמה שנים שהוא יהיה חתן שלך, זה היה משום שלא ידעתי על המגבלה הזאת'. לדעתי, הוא אמר את זה כי רצה שאני לא ארגיש חייב לגשת לאותו שידוך רק משום שהוא הגיע מכיוונו, 'כשגגה היוצאת מפי השליט'. בין כך ובין כך, רעיון זה ירד מהפרק כי נודע ששמה של בתי הוא כשמה של אם הבחור, ואנו כמובן נוהגים על פי צוואת רבי יהודה החסיד הפוסל זאת. אך הנקודה היא, כאמור, שרבינו הרי נזהר לשכוח כל מה שלא קשור לתורה, אבל דבר שהיה צריך לזכור - הוא זכר היטב אפילו אחרי כמה וכמה שנים".

הסיבה האמיתית להפסקה

מה היתה הסיבה שבגינה הפסיק מרן להגיע בבין הזמנים לצפת?

קודם אומר מה לא היתה הסיבה. כי ראיתי שיש הרבה טועים בענין, כי נפוצה השמועה הבאה: אחד מתלמידיו של מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך צוק"ל סיפר לרבי חיים, במענה לבקשתו 'לספר משהו מהרב'ה' (כמי שהיה תלמידו בלומז'ה), כי כששאלו אותו מדוע אינו יוצא לנפוש בתקופת בין הזמנים בה אין לו את העול של מסירת ה'שיעור כללי' בפוניבו, השיב ש'יש כאלה ששואלים את שאלותיהם רק אותי, ואם לא אהיה בבני ברק לא יהיה להם את מי לשאול', כשכוונתו ככל הנראה לתלמידות סמינר אור החיים, ובימים ההם הרי עוד לא היו טלפונים סלולריים שניתן להשיג אדם בכל עת ומקום. שמע רבי חיים את הסיפור, והחליט אם כך, גם אני לא נוסע יותר. עד כאן השמועה. אך היא משוללת כל יסוד.

"הסיבה האמיתית שרבינו הפסיק לנפוש בצפת כפי שידוע גם במשפחה, היא האירוע המוחי שעבר בתחילת שנת תשס"ב, ומאז הוא פשוט פחד לעזוב את ביתו ליותר מדי זמן. הוא התבטא על כך בקולו, כשאמר לי מספר פעמים: 'אוי ר' לייזר, אני מתגעגע ללימוד בבית שלכם בצפת, אבל מה אפשר לעשות אני לא יכול, קשה לי'. גם עבור 'סנדקאות' בבריתות, שהחשיב מאוד, הפסיק אז לנסוע למרחקים גדולים בגלל החשש הבריאותי בלבד, כי הרי ביטול תורה לא היה בזה, כפי שפעם הסביר לי: מה זה משנה אם אני ושב ולומד על הכסא בבית או על הכסא באוטו...! אה! ההתמדה של רבי חיים, וה'מידות' שלו".

(מתוך 'יתד נאמן' פסח פ"ב)

המשך מעמוד 5 | הגאון הגדול חכם שלום הכהן זצ"ל

את עצמו ורק אחר כך מדבר על כך עם התלמידים".

"נקודה נוספת שאני רוצה להאיר בהקשר זה", מוסיף הנכד הרב ישועה, "זה הנושא של 'תורת אמת'. סבא גדל על ברכי החכמים בישיבת 'פורת יוסף' שאביו היה אחד מראשיה, ושבה למד ולימד כל ימי חייו. לישיבה היה סגנון לימוד ספרדי שורשי, בהעמקה גדולה, בדרך שונה מהמקובל בעולם הישיבות הליטאי.

"הוא למד ולימד כל ימי חייו בשיטה הזאת, אבל זה לא הפריע לו ליעין בספרים וללמוד גם בדרכים אחרות. לא זו בלבד, אלא שכשהוא ראה שיש בישיבה תלמידים שרוצים ללמוד גם בשיטה הליטאית לצד השיטה הספרדית, לא רק שהוא לא מנע זאת מהם אלא אפילו הכניס לישיבה אנשי צוות חדשים שילמדו גם בדרכים אחרות.

"כשהכניס את הגאון רבי גבריאל טולידנו זצ"ל ללמוד בישיבה, הוא נכנס ביום הראשון לשמוע את השיעור יחד עם התלמידים. הרב טולידנו חשב לתומו שראש הישיבה בא לכבד אותו, למחרת שוב הגיע חכם שלום וישב בשיעור, אחרי מספר ימים פנה אליו הרב טולידנו בשאלה: 'האם כבודו בוחן אותי, לראות אם אני יודע למסור שיעורים? אולי ראש הישיבה לא מרוצה מהאופן שבו אני מוסר שיעורים? למה הרב בא ויושב כל יום בשיעור שלי?'

"ענה לו סבא: 'חלילה וחס! אתה הרי למדת אצל מרן הרב שך, נכון? אז אני פשוט רוצה לראות איך הרב שך לומד את הסוגיא הזאת, מה הדגשים שלו, איך הוא מיישב את השאלות שלו. בגלל זה אני יושב בשיעורים שלך!!!..."

"כמו כן, למרות שגדל בין חכמי הספרדים והיה בעצמו לאחד מהם, הוא היה ביחסי קרבה עם כל גדולי הספרדים בארץ הקודש, במשך עשרות רבות של שנים, ובכל זאת לא משך ידו גם מקרבה עם גדולי האשכנזים, לא פעם היה עולה לרב שך לשאול אותו שאלות, הוא היה שואל רבות גם את מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ועוד.

"הוא חיפש תורת אמת, בשיטה הזאת, בשיטה אחרת, זה לא משנה, כל עוד זה תורת אמת, הוא היה צמא לדעת וללמוד, להכיר עוד דרך ועוד גישה, לשמוע איך לומדים את הגמרא הזאת במקום פלוני ואיך התייחסו לקשיים שיש בסוגיא ההיא בישיבה אחרת.

"נאמן לדרכו, שהוא לא בא ללמד לאחרים, אלא ללמוד איתם, כך המשיך כל ימי חייו ללמוד וללמוד, וגם כשהיה רבן של ישראל, והנהיג ביד רמה את כל יהדות המזרח, לפעמים בתקיפות ובמלחמה ללא חת, הוא נשאר תלמיד שממשיך ללמוד ולהיות צמא לידע, עד זקנה ושיבה.

"יהי רצון שנזכה להידבק בו מעט, ולקחת מעט מזעיר ממעלותיו הנשגבות".

אימרה חריפה הגיד הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, מרא דארעא דישראל, דהנה מדרך העולם, שהנכנס למקום עבודתו של זגג ידרוך שם על חתיכות זכוכית, כן הנכנס למקום עבודתו של חרש לא ימלט מלדרוך על שברי עצים, כמו כן יש אשר בכניסתו לבית שמגדלין בו תינוקות של בית רבן, ידרוך על נשמות...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על הזהירות הגדולה הנדרשת בחינוך

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינֵי ד' אֶלְקֵינוּ" (דברים י"ב, כ"ח)

סיפר החיד"א על דין תורה שהגיע לידי אחד מגדולי הדורות. בימים ההם התגוררה אלמנה עניה ובנה יחידה בעירו, כאשר גדל הילד לא היה יכול לראות בצער אמו המתפרנסת בקושי ובדוחק גדול, והחליט לגשת לנדיבי לב שיתרמו מכספם עבור אמו המוסכנה. ויהי כאשר הגיע אל אחד העשירים חמד לו לצון, והציע לילד שאם יטבול במימי הנהר הקפואים באישון לילה ואפילה, יתן לו סכום גדול של חמישים אלף רובל. שמע הילד את דברי העשיר ולבו נחמץ בקרבו, כי איך יסתכן ויטבול בנהר עבור בצע כסף? אך מאידך גיסא לא היה יכול לראות את אמו בעניותה. לפיכך הלך להתיעץ עם אמו, אם ראוי לו לעשות העיסקה אם לאו, אך לאחר התלבטויות קשות העלו והחליטו בלית ברירה ובלב כבד, שימלא הילד את בקשתו של העשיר הגאוותן.

השאירו רחוק מן האש, וחזר אל העשיר והמשיך לשוחח עמו. כאשר עבר זמן מה, חזר הרב ובדק את המים אשר במיחם וראה והנה קרים הם, ותמה בפני העשיר איך יתכן כדבר הזה, הרי הדליק אש בכירה ואיך לא רתחו המים, השיב העשיר כשהוא תמה על תמיהתו, איך ירתחו המים אם אין המיחם על גבי האש ממש? ואכן לדברים האלו חיכה הרב, ובזאת התחיל להוכיחו בדברים קשים כגידין: "איך אם כן סבור אתה להשתמט מלשלם ליתום האומלל מה שהבטחת לו? וכי יש ביד המדורה שהדליקה אמו לצד הנהר, לחמם את המים הרחוקים כל כך מן האש? ועתה מה קח את מלוא הסכום, ותנו לילד היתום כדי שיוכלו הוא ואמו לקנות לחם לאכול ומים לשתות..."

ולמדנו מכאן לענין חינוך הבנים, שכשם שבחימום המים צריך לשים המיחם על גבי האש כדי שיתחמם, כן נמי אם האב לא יא "על האש", היינו שלבו לא יא בוער כלפידים בעבודתו ית', או אז נמצא שבניו ויוצאי חלציו יעמדו רחוקים מן האש, ואיך יוכלו להתחמם לתורה ולמצוות.

ומסיים החיד"א וכותב, שלימים שאלו את הילד היתום, איך באמת הצליח לעמוד בניסיון ולטבול במים הקפואים בתקופת טבת, הלא הדבר קשה מנשוא, והשיב הילד בתמימות, שהיו עיניו ולבו תמיד אל האש שהדליקה אמו בשפת הנהר, וזה גרם להפיח בו רוח חיים

בשעה המיועדת הגיע הילד עם אמו, ועמדו על שפת הנהר. הילד הלך לשבור את הקרח כדי לטבול במים ואילו האמא עמדה מן הצד ושפשפה אבנים זו בזו והוציאה מהן אש. לצד המדורה חיממה מגבת ובגדים, כדי שמיד עם צאת הילד מן המים הקפואים יוכל להתחמם עם הבגדים החמים. ואכן לאחר עבודה קשה שבר הילד את שכבת המים הקפואים וטבל במימי הנהר, וכל עוד נשמתו באפו יצא משם כשהוא שמח וטוב לב, שמעתה לא יחסרו להם עוד מזונות בביתם. ויהי ממחרת. כשהלך אל בית העשיר כדי לתבוע את הכסף שהבטיח לו, סירב העשיר לתת לו פרוטה לפרוטה, וטענתו בפיו, דמאחר שאמו עשתה מדורת אש סמוך ונראה אל הנהר, גרמה בזה לחמם מעט את מימי הנהר. נמצא שלא קיים רצונו בשלימות, וממילא אין לו עליו טענת ממון. בצר לו הלך הילד אל המרא דאתרא, ובכה לפניו על העוולה הגדולה שעשה עמו העשיר. שמע הרב את טענתו ושלה מיד שליח ב"ד להזמין את העשיר לבוא אליו.

כאשר הגיע העשיר, התחיל הרב לדבר עמו על דא ועל הא שלא מענין טענת היתום כלל, ותוך כדי השיחה שאלו אם ברצונו לשתות כוס קפה. שמח העשיר על ההצעה, וביקש לשתות כוס קפה חם כדי לחמם מעט את גופו. מיד הלך הרב והדליק אש בכירה ואז נטל את המיחם ומילא אותו מים, אך לא העמיד אותו על גבי הכירה אלא

ועל ידו התחזק לטבול במים. וגם זה לימוד גדול הוא לדורות עולם במעשה האבות, שאם הילדים צעירי הצאן רואים את החמימות ואש ההתלהבות הבווערת בלב אביהם, אזי יוכלו לעבור את כל המים ולהינצל מהם, כי בודאי יתחזקו תמיד כאשר יראו את האש הגדולה הבווערת לצדם סמוך ונראה. ויראו איך נתקיים אצלם "שחולת אהבה אני" בהתלהבות אש קודש, וזה יגרום לעורר אצלם אהבה ויראה ולהיות רודפים אחר המצוות.

אימרה חריפה הגיד הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל

אימרה חריפה הגיד הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, מרא דארעא דישראל. דהנה מדרך העולם שהנכנס למקום עבודתו של זגג, ידרוך שם על חתיכות זכוכית, כן הנכנס למקום עבודתו של חרש - לא ימלט מלדרוך על שברי עצים, כמו כן יש אשר בכניסתו לבית שמגדלין בו תינוקות של בית רבן - ידרוך על נשמות... והדברים נוראים, אך רעיון הדברים הוא, שעל ידי שמחליטים על פלוני שאינו בעל כשרון ובודאי לא יצליח, גורמים בזה לדחות בידים ואף אין מנסים ללמדו תורה, וזה איסור גמור, ולא עוד אלא שהוא אף טעות חמורה. כי הרבה גדולי ישראל לא היו בעלי כשרונות ואעפ"כ גדלו לגדולי הפוסקים ובקיאים בכל התורה כולה.

מורי הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, זכה להעמיד תלמידים לאלפים, ואמר מתוך נסיונו שפעמים הרבה ראה על שני אחים שהאחד נתברך בכשרונות, ואילו השני היה חלש יותר, והבן השני היה מצליח יותר מן הראשון, ודוקא הוא גדל להיות תלמיד חכם ולהצליח במעשה ידיו, אין זה אלא שההורים מתפללים ובוכים על בניהם החלשים, יותר ממה שהיו מתפללים להצלחת בעלי הכשרונות, מאחר שסמכו ובטחו על כשרונותיהם שיצליחו, וזה גרם להם שלא ראו ברכה והצלחה במעשה ידיהם, כמו שראו החלשים. ויש שמשתמטים מללמד את החלשים, באמרם שהם חסים על עוון ביטול תורה שלהם, כי באותה שעה היו יכולים ללמוד הרבה עם אחרים, וזו אינה טענה, וכן סיפר הגאון רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל, שהיה מהתלמידים הראשונים בישיבת פוניבז', ועברה עליהם תקופה קשה מחמת סיבות שונות, והיתה התרשלות לבחורים בלימודם. שלחו לשאול את הגאון בעל ה'חזון איש' זצ"ל כדת מה לעשות, והוא השיב את תשובתו, שראוי לבחורים המבוגרים ללמוד עם הקטנים, ויעוררו זה את זה בהתמדת התורה. נענה השליח ואמר, שלדעתו לא יקבלו המבוגרים עצה זו, כי יחששו משום ביטול תורה, השיב החזון איש ואמר: "וכי בעת הנחת תפילין ליכא ביטול תורה!?" כאומר שזו חובת האדם לעשות, אע"פ שבאותה שעה אינו מתעלה בתלמודו, ואלו ואלו רצון הבורא יתב"ש, והכי נמי איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק הגם שזה על חשבון ביטול תורה.

אקדמות מילין בטרם נפתח לדבר על בנים חלשים

אקדמות מילין בטרם נפתח לדבר על בנים חלשים, דהנה מילתא דשכיחא היא שהורים נוטים להאשים את המלמדים ור"מ הישיבה,

שמעלו בשליחותם ולא עשו מלאכתם באמונה, ואם היו ממלאים חובתם לא היו התלמידים סרים מדרך המלך, וכיוצא בטענות סרק אלו, והנה הגם שאין לשפוט את האדם בשעת כעסו. בכל מקום טענה זו אינה טענה בדרך כלל, וחובת האדם לקשוט עצמו לפשפש במעשיו תחילה, ולא לחפש חסרונות בזולת, ולא ללכת שולל אחר טבע העולם, שכן אדם נוטה להאשים אחרים שפשעו בתפקידם כדי לסלק את האשמה בעליו ולהרגיע מצפוני לבו, וזו הנהגה פסולה ומקולקלת, וצריך לדרוש ולחקור אחר האמת.

משלו משל לעיר שתושביה היו מחזרים תמיד אחר הטיפה המרה שביין, ובעת שכרותם לא היו נמנעים מלנהוג ברכבם והיו העוברים ושבים באים לידי סכנה, ואף כאשר היו השוטרים תופסים עבריינים אלו, היו מצטדקים ואומרים "איננו שיכורים", והיה קשה מאד להוכיח בהוכחות ברורות ששתוי יין המה, כדי לקנסם כדן. מה עשו? מתחו השוטרים חבל דק וארוך, וציוו לכל החשודים כשיכורים לעבור על החבל, ומי שהיה מיישר פסיעותיו או אז ידעו שאינו שיכור, ואילו השיכורים לא היו יכולים להצטמצם ולעבור בקו ישר. פעם עצרו השוטרים שיכור כלוט נוהג ברכבו. כאשר עצרוהו הכחיש את הדברים מכל וכל, וטען בהן צדקו שאינו שיכור, והיין אינו משפיע עליו כלל, מיד פקדו עליו השוטרים לעבור על החבל, נענה הלה ואמר שהוא מוכן ומזומן לעבור על החבל, ולהוכיח חפותו, אך הוא מתחנן שבתחילה יישרו את החבל שלא יתנדנד... [כי רוב שכרותו ראה את כל העולם הזה כמתנדנד, ולכן ביקש מהם ליישר את החבל].

והנמשל מובן מאליו לכל בר דעת, כי האדם תולה את החסרונות באחרים, ולעולם קל שבקלים להאשים אחרים מאשר לחפש בנבכי לבו אם יש חסרון בעצמו.

וקל וחומר שלא להאשים את המחנך בפני הילד, כי איך יוכל לקבל ממנו תורה ויראת שמים בראותו שהוריו מזלזלים בו תמידין כסדרן, ואציין לשבח אברך יקר מאד ובידעי ומכירי קאמינא, שהיה לו בן שובב מאד. פעם עמדו התלמידים לצאת לטיול, וכל הילדים התרגשו מאד לקראת היום הזה, ויהי בעת צאתם מן התלמוד תורה, ציוה המלמד לכל הילדים לעמוד בשורה מסודרת, כדי שיעלו לאוטובוס בניחותא ובדרך כבוד, אך ילד זה לא נח על משמרתו להגיע, וכל הזמן עבר ממקום למקום ומהכא להתם, לפיכך הורה לו המלמד לחזור לחדר השיעורים, ויחכה שם עד שכל הילדים יעלו לאוטובוס, ואז יקרא לו לעלות ביחידות.

בלית ברירה עשה הילד כהוראת הרבי, אך המתין שם עד בוש, כי מרוב טרדות שכח המלמד לקרוא לו, כאשר היו הילדים באוטובוס. ויהי כאשר ראה שאין הרבי קורא לו, יצא החוצה וירא כי אין איש, חזר הילד לביתו שבור ורצון, וכאשר שמעו הוריו מעשה שהיה, השתתפו מאוד בצערו והרגיעו אותו דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והמלמד לא היה אלא השליח לגרום לו לעגמת נפש, ונזהרו מאד בדבריהם, שלא להאשים את המלמד על רשלנותו בשום פנים ואופן.

לאחר כמה שבועות התקיימה 'אסיפת הורים' כנהוג וכמקובל,

וכאשר הגיע אביו של הילד לדבר עם המלמד, פתח המלמד והתנצל מעומקא דליבא על התקלה שיצאה תחת ידו, כאשר שכח לקרוא את הילד לטיול, ואילו אבי הילד הרגיעו בדברי ניחומים שלא קרה מאומה, והן אמת שבנו הצטער מאוד, אך לא על המלמד תלונותיהם בכל הפרשה הזו.

התפעל המלמד מדבריו והתחיל להתוודות על האמת, שבשעת מעשה פחד ורעד עד מאד מתגובתם של הורי הילד, ולכן אף חשש לדבר עמם על הדבר, ועתה נוכח לראות, שמלבד מה שאינם מקפידים עליו, אף מצדיקים את דרכו והנהגתו. השיב האב ואמר בחכמה ובתמימות: "ידעתי שהפסיד בני את הטיול הנחשק, אך לא רצייתי שיפסיד גם את המחנך שלו..." - כאומר שאם היה נוזף בו על שגגתו, בוודאי היו מעשיו משפיעים עליו בעת החינוך, ונמצא יצא שכר מועט בהפסד גדול, על כן עבד על מידותיו והבליג ולא האשים את המלמד, כדי שלא יהא לו בליבו שום טינא עליו, ואדרבה עוד יתמסר אליו בעבותות אהבה כל הימים...

כמדומה שאין צורך להאריך בגודל האחריות הרובצת על מנהלי המוסדות, שלפעמים חייבים להחליט על הרחקת תלמיד מכותלי בית המדרש, וצריך לחשוב הרבה בישוב והרחבת הדעת, אם זהו הצעד הנכון המתבקש מהם לעשות, כי פעולה זו היא או מצוה גדולה [למען לא יזיק ויקלקל אחרים ח"ו] או עבירה בל תכופר, כי אולי היה בידו להחזירו למוטב, ולא לזרוק אבן אחר הנופל.

אמרו חז"ל (סנהדרין קח): על חם בן נח שחטא בתיבה, ומקשים העולם, מדוע אם כן לא זרקו אותו מן התיבה לאחר שחטא? ומכאן למד הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, שכאשר יש מבול בחוץ אסור לזרוק ולהוציא את הרשע למקום סכנה, כי הוא עלול ליפול מטה מטה ולהרשיע הרבה ח"ו, ומכל מקום לא שייך כלל במילתא דא, רק צריך לדון לכל פרט ופרט לגופו, ויזכור שבדיני נפשות קא עסקינן.

"דע לך, שבשמים ידונו אותך על דברים שבין אדם לחבירו, בטרם ידונו אותך על ענייני יראת שמים..."

סיפר החסיד רבי אליהו רוט זצ"ל, על אחד מגדולי ראשי הישיבות בארץ ישראל, שבישיבתו הסתובב אחד הבחורים שהיה שורש פורה ראש ולענה רח"ל, ונתן עיניו בו לזורקו מהישיבה, אולם תמיד גברה אצלו מידת הרחמנות, ולא רצה לשלוח אותו בלב ים. פעם אחת תפסו בחור זה בקלקלתו, כיון שכן ידע שבאו מים עד נפש, וכינס את כל אנשי הצוות בישיבה וסיפר לפניו דברים כהווייתם, ואחר התיעצות מעמיקה הוחלט פה אחד, שאין מנוס כי אם להרחיקו מכותלי הישיבה, אך בטרם הלך ראש הישיבה לחרוץ גזר דין בפועל ממש, הלך אל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל ז"ע כדי לשמוע חוות דעתו.

הקשיב הרבי לכל פרטי העובדא, ובתחילה חקר אותו אם יודעים בידיעה גמורה שהכל אמת, ולא שם רק בעלמא, אח"כ המשיך בחקירות ודרישות אם נעשו מצדם כל ההשתדלויות שבעולם, כדי להחזירו למוטב, ואחר שהעלה בוודאות שהכל אמת וצדק צירף

את הסכמתו, ואף אמרו לו שזוהי חובתו להוציא אותו מהישיבה ולהרחיקו משאר התלמידים.

אך אז השתנתה צורתו הקדושה, אזיל חיורא ואתי סומקא, וכאשר כל כולו בוער כאש להבה הוסיף ואמר לו בתקיפות: "אכן, חייב אתה לזרוק את הבחור הזה מהישיבה, כי הוא דומה לתולעת בין הפירות, שאם לא יוציאו אותו תיכף ומיד, יגרום בזה לקלקל ולעפש שאר הפירות, אולם דע לך, שבשמים ידונו אותך על דברים שבין אדם לחבירו, בטרם ידונו אותך על ענייני יראת שמים...", וחזר כמה פעמים על משפט זה שוב ושוב.

ונראה עומק כוונתו, כי לפעמים ההכרח לא יגונה וצריך להרחיק שורש פורה ראש ולענה, כדי שלא יקלקל את חבריו, מכל מקום חובה לעשות כן בלב כבוד, ויהיו הדברים ברורים אצלו כשמלה, וללא צל של ספק שלא שייך להצילו בנפשו, ורק אז יוציא אותו בלב כבוד מכותלי בי מדרשא.

סיפר הגאון בעל ה'חזון איש' זצ"ל, שפעם הגיע עשיר גדול אצל הגאון רבי אליעזר גורדון זצ"ל ראש ישיבת טעלו, וסיפר שיש לו בת כלילת המעלות, וברצונו לבחור בחור תלמיד חכם מתלמידי ישיבתו שיהיה החתן לבתו, וכל הוצאות החתונה יהיו עליו ועל צוארו, וכן יקבל נדוניה גדולה כדי שיכול להמשיך בלימודו בישוב הדעת ולצמוח לאילנא ברבא, וכיון שהגר"א הכיר טובה לאותו עשיר על כן, נכנס עמו לבית המדרש והציע לו שיבחר לעצמו אחד מהבחורים. הסתכל העשיר אנה ואנה ובסוף נתן אל לבו לאחד המתמידים שהיה שקוע מאוד בתורה, וביקש מהגר"א שברצונו לקחת בחור זה כחתן, אך הגר"א חכך בדעתו ואמר: "הוא ה'בן יחיד' שלי..." וסירב לעשות את השידוך.

בלית ברירה עבר העשיר וחיפש בחור אחר, וכאשר בחר שוב את שאהבה נפשו חזר הגר"א ונענה שוב "זה ה'בן יחיד' שלי...", וכה חזר הדבר ונשנה כמה פעמים והיה העשיר מתפלא כמה 'בנים יחידים' יש לו, אך הגר"א השיב בפשטות ואמר, שיש לו ארבע מאות בנים יחידים, כמספר הבחורים אשר לומדים אצלו בישיבה, וזו חכמה גדולה שכל אחד יהא חשוב בעיניו כבן יחיד, ורק כאשר ירגיש כן באמת יוכל להתמסר אליהם בכל לב ונפש, וכמים פנים לפניו כן יזכה למצוא מסילות בלב בניו ותלמידיו בדרך האמת.

מעשה במלמד אחד שהיה מדייק מאד בזמנים

מעשה במלמד אחד שהיה מדייק מאד בזמנים, והשתדל בכל כוחותיו להגיע בזמן ולהתחיל למסור את השעור בזמן המיועד. פעם אחת אירע לו אונס גמור ויצא מביתו באיחור מה, וידע שאם ילך ברגל יאחר את כניסתו ל'כתה', לכן ניסה לעצור מונית שתסיע אותו ולתלמוד תורה, אך כל המוניות היו תפוסות ורק לאחר זמן רב העלתה אותו מונית שתסיע אותו לתלמוד תורה, ואעפ"כ הגיע באיחור של כמה דקות.

ויהי בעת כניסתו הרים אחד התלמידים את שרוולו, והושיט את זרועו כשהוא מצביע למלמד על שעונו [שמשמעו להוכיחו על איחורו בביאתו]. וכראות כן מהלמד בערה בו חמתו עד מאד, שהרי

כך מנצחים את הבין הזמנים...

אם שאלתם

את עצמכם איך מצליחים לנצח את ימי הבין הזמנים, עם ההרגשה המיוחדת של מנוחת הגוף והנפש וללא ירידה ברוחניות

קבלו עצה מבעלי נסיון.

שאלו כל נבחני ב'דרשו' האם הצלחת לעמוד בלימודים והמבחנים גם בתקופת בין הזמנים? רובם המוחץ יענו לכם, נלחמתי וב"ה הצלחתי, ואני לא מפסיק להודות להקב"ה שהצלחתי בכך, כי הרגשתי שההתעקשות ללימוד במסגרת המבחנים, השאירה אותי מחובר ללימוד ולרוחניות גם בימי "הרפיון".

אם תשאלו את אותה שאלה את המיעוט שלא הצליחו ללמוד כסדר, ודילגו על המבחנים... אל תמתו לתשובה. תסתכלו רק על הכאב בעיניהם...

אז בבין הזמנים הזה, אנחנו מנצחים ממשיכים ללמוד כסדר הלימוד והמבחנים של 'דרשו', ומגיעים לחודש 'אלול' עם כל הכוחות.

יש לו לאדם משפחה ברוכה, והקב"ה עוזר לו ונולד לו הבן הארבעה עשר. שומע חברו חשוך ילדים ואומר בלבו: "מה קורה כאן? אצל פלוני נולדים אחד אחר השני, ואני... כמה כסף כבר שפכתי, כמה דמעות כבר הוזלתי, ואין...". אי אפשר לדון יהודי כזה, אבל יתכן שהיות שהוא מסתכל על הדבר בהסתכלות עקומה, הוא מסיר ממנו שם שמים!

הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א: "טוב עין הוא יברך"

"את הברכה אשר תשמעני" (דברים י"א, כ"ז)

בזוהר הק' (פרשת תזריע) שמי שמזכיר שם שמים על כל מה שהוא עושה, אין הסטרא אחרא יכול לשרות במעשה ידיו. הסטרא אחרא ושלוחיו נמצאים בכל מקום, וכמו שאמרו במסכת ברכות (ו, א): "אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין", ואיתא שם, שלכל אחד יש אלף מזיקים משמאלו וריבוא מימינו. אכן כשהאדם מזכיר שם שמים על פיו, מתקיים בו הפסוק: "יפול מצדך אלף ורבה מימינך אליך לא יגוש". וזה לשון הזוהר שם: "אמר רבי אלעזר: בקל עובדי דבר נש, לבעי ליה דלהוון בלהו לשמא קדישא. מאי לשמא קדישא? לאדפרא בפומיה שמא קדישא על כל מה דאיהו עביד, דכלא הוא לפולחניה, ולא ישרי עלוי סטרא אחרא. בגין דאיהו זמין תדירא לגבי בני נשא, ויכיל לאשראה על ההוא עבידתא" (אמר רבי אלעזר: בכל מעשי האדם, צריך שיעשה הכל לשמו הקדוש. מהו לשמו הקדוש? היינו שיזכיר בפיו את השם הקדוש על כל מה שעושה, שיהיה הכל לעבודתו ולא ישרה עליו הסטרא אחרא, משום שהסטרא אחרא מוכן תמיד לבני האדם, ויכול לשרות על המעשה ההוא שהוא עושה).

שטריימל חדש... והזנבות מתנופפים לכל עבר כאילו יש בהם רוח חיה...", הוא מסתכל על זה והקנאה מפעפעת בו. הוא לא יודע איך לבלוע את זה...

כשהאדם מסתכל באופן זה, הוא שוכח שכל שפע הוא ברכת שמים. הוא מרגיש שנעשה כאן עוול. "איך הוא יכול לקנות לעצמו מותרות ואני אין לי כדי חיי?". או כעין זה: "היתכן?! הרי הוא חייב כסף לאנשים ואני בתוכם, איך הוא מרשה לעצמו לקנות לו שטריימל חדש או רכב חדש?".

הכלל הוא, שכל פעם שהאדם רואה איזה דבר גדול שגורם התפעלות, וחושב עליו באופן מעוות עד שהוא מרגיש צביטה בלב, הוא מסיר שם שמים מעליו. כך עשה הקב"ה, שהדרך שבה בני אדם מבחזין מסתכלים על הדבר, היא זו שקובעת כמה ברכה תשרה עליו. פחד פחדים! יש לו לאדם משפחה ברוכה, והקב"ה עוזר לו ונולד לו הבן הארבע עשר. שומע חברו חשוך ילדים ואומר בלבו: "מה קורה כאן? אצל פלוני נולדים אחד אחר השני, ואני... כמה כסף כבר שפכתי, כמה דמעות כבר הוזלתי, ואין...". אי אפשר לדון יהודי כזה, אבל יתכן שהיות שהוא מסתכל על הדבר בהסתכלות עקומה, הוא מסיר ממנו שם שמים ועלול לגרום לו נזק.

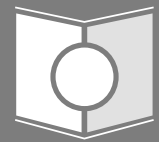
טוב עין הוא יברך

והנה אנו מקבלים מבט יותר עמוק, במה שנהוג אצל החסידים

המשך בעמוד 20

בכל המקום אשר אזכיר את שמי נרחיב ביסוד זה לענין מעשה: הצלחת האדם תלויה בכמה שם שמים שורה עליו, כי כך אמר הקב"ה: "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך". במקום שיש שם שמים - יש ברכה. ועל זה אמר הזוהר הקדוש שהדבר מסור לבני ישראל. הקב"ה נתן לנו את הכוח להשרות שם שמים על כל דבר. כשהאדם אומר: "יתן ה' את הברכה בדבר זה", והעיקר אינו הדיבור, אלא המחשבה שמאחורי הדיבור, היינו שהוא מבין, שרק אם יהיה עליו שם שמים, תשרה בו הברכה, אזי הברכה באמת שרויה בו.

אמר הזוהר הקדוש שכפי שהדבר מועיל להשרות הברכה, כך הוא יכול להועיל להיפך, וזהו כאשר האדם מתפעל מאיזה דבר ומסתכל על זה בעקמימות. דוגמא לדבר: האדם רואה את חברו נכנס לבית הכנסת עם שטריימל חדש. "הוא הרשה לעצמו לקנות לו שטריימל חדש... זה לא מפני שהוא מחתן עכשיו... סתם... אפשר לחשוב... הוא סך הכל שש שנים אחרי החתונה והוא כבר חושב שמגיע לו

ואז התחלתי להתבלבל...

זה קרה לפני כשבועיים.
מישהו שאל אותי מה לומדים עכשיו ב'דף
היומי בהלכה' ב'דרשו', ועניתי שבדיוק עכשיו
מתחילים הלכות 'נטילת ידיים'.

הוא אמר לי אשאל אותך שאלה:

מה יעשה אדם שכשהוא נטל ידיים לסעודה
כיוון את כל פירוש המילים בברכת נטילת
ידיים אבל לפני ששפך את המים לא כיוון
לאיזו מטרה הוא נוטל ידיים, מה הוא יעשה
עכשיו:

1. שיטול ידיים מחדש
2. שיטמא את ידיו ויטול ידיים שוב בלי ברכה
3. לא צריך לכוון בכלל בנטילה
4. האמת, שזו מחלוקת ראשונים גדולה

**התחלתי להתבלבל... ואני בכלל לא
ידעתי שצריך לכוון משהו כשנוטלים
ידיים לסעודה..**

אל תתבלבלו...

הצטרפו אלינו לעשרות אלפי לומדי הדף
היומי בהלכה שהתחילו עכשיו הלכות
'נטילת ידיים' וגם אתם תדעו שצריך לכוון
'לנטילה המכשרת לאכילה'

"ובסיבת הדבר סיפר לי אבי (הרב זבולון חרל"פ) דבר נפלא: מובא בזוה"ק שבשעה שפותחין את ארון הקודש, ואומרים 'ברוך שמיא', נפתחים שערי רחמים והוא עת רצון. וכבר היו כמה פעמים שהרב מבריסק הגיע אל סף התעלפות בעת פתיחת הארון"

הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, בשיחה על גדולי ישראל

וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ" (דברים י"ד, כ"ה)

שמעתי סיפור מהגאון הנודע רבי יעקב משה חרל"פ זצ"ל, שבדידיה הוא עובדא. פעם אחת שלח ה'שרף מבריסק', הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זי"ע, לקרוא לאביו הגאון רבי זבולון חרל"פ זצ"ל, שהיה תלמיד מובהק ומקורב מאד להרב מבריסק.

רבי יהושע לייב הראה לו מכתב שקיבל מבחור, הגר באחת העיירות הנדחות ברוסיה. הבחור כתב שהיות והוא עומד להתייצב בשבת הבאה לפני שלטונות הצבא, הוא מבקש מהרב מבריסק שיתפלל בעדו כדי שיזכה להיפטר משרות הצבא.

הרב מבריסק, שידע שמנהגו של אביו הרב זבולון חרל"פ להתפלל בשבתות תפילות ותיקין על יד הכותל המערבי, ביקש ממנו שיזאיל לארגן מנין לאמירת ספר תהילים להצלחתו של הבחור. ואכן בשבת בבוקר התקיים מנין לאמירת התהילים, וכך מספר הרב חרל"פ בלשונו: "הצטרפתי למנין, ואמרנו את כל ספר התהילים.

"כשאבי חזר מהכותל אמר, שמן הראוי היה להיכנס למעונו של הרב, ולהודיע לו על קיום שליחותו. התקרבו לדלת ביתו של הרב, ושמענו אותו קורא קריאת שמע. אבי שהכיר במקצת את אורחות חייו של הרב מבריסק, אמר: אפשר ויש שתי סיבות למה הרב קורא כעת קריאת שמע. יתכן שכבר סיים את התפילה, אלא שמפאת הקפדתו ודקדוקו, הוא חושש שמא לא קרא כתיקונו בשעת התפילה, על כן הוא חוזר שוב. או אפשר, שהרב לא הלך היום לבית הכנסת, ואוחז כעת לפי סדר התפילה בקריאת שמע". ובסיבת הדבר סיפר לי אבי דבר נפלא: מובא בזוה"ק שבשעה שפותחין את ארון הקודש, ואומרים "ברוך שמיא", נפתחים שערי רחמים והוא עת רצון. וכבר היו כמה פעמים שהרב מבריסק הגיע אל סף התעלפות בעת פתיחת הארון, והרבנית שחששה לבריאותו היתה לפעמים מונעת בעדו ללכת לבית הכנסת. לכן הציע אבי שנמתין מספר דקות ונראה אם הרב ממשיך בתפילה, ואכן לאחר מספר דקות סיים הרב קריאת שמע, ולא המשיך בתפילה.

נכנסנו לחדרו, ואבי הודיע להרב שקיים את שליחותו, והנה תוך כדי דיבור השתנו פניו של השרף מבריסק והוא נעשה חיזור כסיד. בבת אחת הוא התנתק כולו מאיתנו, הניע את ידיו בתנועות משונות... פחד ורעדה אחזתו, שקט ודממה שררו בחדר. לאחר דקות ארוכות התעורר הרב, כאילו חזר מעולם אחר, ואמר לאבי: "אני אומר לכם

שדחו את ההזמנה להתייצבות ליום רביעי! וזוה אני מבקש מכם אם יש אפשרות לארגן שוב מנין לאמירת תהילים...".

עמדנו קפואים על מקומותינו, לא מאמינים למראה עינינו ולמשמע אוזנינו. הרב יושב בביתו בעיר העתיקה בירושלים, ועיניו הטהורות והזכות צופות אל מעבר לים, לתוך עומק רוסיה...

אבי לא עצר בעדו, ושאל את הרב: מהי כל החרדה הזאת, האם הבחור קרוב משפחתו של הרב, או בן לאחד מידידי הרב?

השיב לו הרב מבריסק: "לא מינייה ולא מקצתיה, אינני מכירו כלל וכלל. אבל כשיהודי פונה בבקשה מעומק הלב לעזור לו במצוקתו, מצוה גדולה להושיט לו יד ועזרה".

לאחר תקופה קצרה הראה הרב מבריסק לאבי, רבי זבולון ז"ל, מכתב שהגיע מהבחור. ובמכתב הוא כותב שכשהגיע ביום שבת להתייצב, הודיעו לו על ביטול ההתייצבות, והוא הוזמן שוב לקראת יום רביעי, ובחסדי השי"ת פטרוהו לשלום. והוא מסיים במכתבו שבודאי קרה לו הנס בזכות התפילות של הרב. אמר הרב מבריסק לאבי: "עיקר ההצלחה היתה בזכות התפילה שאתם ארגנתם עבורו".

הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל מראשי ישיבת מיר, היה מעודד את הלומדים הצעירים לחדש חידושי תורה, ונהג להעניק מילגה חודשית לאברכים שבאו אליו, והרצו בפניו חידושי תורה. גם אני השתדלתי לומר בפניו חבורות. רבי אליעזר יודל חיבב והוקיר בני תורה, ובכל פעם שנכנסתי לביתו היה קם מלוא קומתו.

הדבר ציער אותי, לראות אדם גדול בענקים משרידי דור דעה קם לפני אברך צעיר. פעם אחת אמרתי לו: "אם כבוד ראש הישיבה עומד על דעתו להמשיך במנהגו לקום בפני, אני שוקל להפסיק לבוא".

הרבנית הצדקנית ששמעה את תוכן השיחה, התערבה ואמרה: "אני נזכרת במעשה שהיה אצל חותני, אביו של רבי אליעזר יודל, הסבא מסלבודקא הגה"צ רבי נתן פינקל זצ"ל. פעם אחת הגיע ראש ישיבה חשוב ומפורסם לבקר את הסבא מסלבודקא, הסבא ליווה את האורח הדגול, ונכנס אתו יחד להיכל הישיבה שהיה מלא במאות תלמידים שישבו ולמדו בהתמדה רבה. לפני שנפרד הסבא מהאורח הדגול, הביע האורח בפני הסבא כאב וצער על שהטריח את התלמידים לקום בפניו, והתבטא שזה 'כאב לו כדקירת מחטים בלב', הפטיר הסבא מסלבודקא ואמר: 'ע... יע... אבל אם לא היו קמים - זה היה דוקר יותר...'.
◆◆◆

שנינו במסכת בבא מציעא (ס.): "אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים", כלומר: אסור לקשט את העבד או הבהמה כדי שיראו צעירים מגילם ומכרו בכסף רב יותר, וכדומה. מקור האיסור הוא משום "אל תונו איש את אחיו".

מסופר על הגה"צ רבי ברוך בער זצ"ל בעל הברכת שמואל, שהציעו לו לכהן כראש ישיבה באחת הישיבות המפורסמות ברחבי ליטא לצורך זה היה עליו למסור שיעור כללי בפני תלמידי הישיבה בנוכחות רבני הישיבה, כדי לראות אם ימצא חן בעיניהם.

רבי ברוך בער הגיע לישיבה ומסר את השיעור. לאחר מסירת השיעור, פנה אליו אחד ממקורביו ושאלו בתמיהה: הלוא לפני מספר שבועות מסר ראש הישיבה שיעור בפני התלמידים בישיבתו, שיעור שהפליא את כל שומעי לקחו, שיעור שהיה בנוי "כבנין פאר ומלאכת מחשבת". ואילו השיעור הזה לא הגיע כלל למעלתו של אותו שיעור, מדוע, אפוא, לא מסרתם אותו שיעור?

ענה לו רבי ברוך בער: "אמת ונכון הדבר. השיעור שאתה מתכוון אליו באמת היה שיעור מיוחד, ונתחדשו שם חידושים עמוקים. אמנם האמת לאמיתה היא שבהכנת השיעור הזה היתה לי סיעתא דשמיא מיוחדת, אינו דומה שיעור זה לכלל השיעורים שהרציתי עד הלום. וכפי שהנני מכיר את ערכי ועצמי, אין בכוחי להכין שיעורים כאלו תמידין כסדרן. על כן לא רציתי למסור את השיעור הזה כ'שיעור המבחן', כדי לא לעבור על איסור 'אל תונו איש את אחיו'. והעדפתי למסור שיעור 'בינוני', שבסיעתא דשמיא יש לי את היכולת להכין".

(מתוך הספר 'לב ישראל')

המשך מעמוד 12 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

כמה הוצאות וטירחות טרח כדי להספיק להגיע בזמן, ואף עתה לא איחר כי אם בדקות ספורות בלבד, ובכעסו רצה להעניש את הילד על חוצפתו, אולם קבלה היתה לו שלעולם אינו מגיב מיד בשעת מעשה, כי אם לאחר כמחצית השעה, לפיכך הבליג ולא אמר ולא מידי, וכיון דאידיחי אידיחי עם תום מסירת השיעור.

בעת ההפסקה ניגש אליו הילד וסיפר לו בהתרגשות לפי תומו, שאמו קנתה לו שעון חדש, ולא רצה להראות את השעון לאף אחד מחבריו טרם יראהו למלמד, ולכן כאשר נכנס אל ה'כתה' בבוקר, הצביע לו על שעונו, אך נדמה לו שלא הבין כוונתו, לפיכך חוזר עכשיו להראות לו את השעון...

ועתה הבה נחשוב חשבוננו של עולם קטן זה, מה היה קורה אלמלי העניש המלמד את התלמיד התמים, והלא במקום לחזקו ברגשותיו - היה שובר אותו לחלוטין לשברי שברים ובקרע שאינו מתאחה ח"ו, ועל כגון דא אמרו (ברכות כ.) "מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא", שטובה היא הסבלנות מאלפי זהב וכסף, ובד בבד נלמד עוד כמה צריך לדון את הזולת לכף זכות בכל מצב, כי לעולם אין אדם יודע מה בליבו של חברו.

הבחין פעם בשני בחורים ששוחחו דברים בטלים בענייני השעה באמצע סדר הלימוד

המשגיח הגדול הגה"ח רבי ג'דל אייזנר זצ"ל, משגיח בישיבת 'חידושי הרי"ם' בתל-אביב, הבחין פעם בשני בחורים ששוחחו

דברים בטלים בענייני השעה באמצע סדר הלימוד, ולפיכך התקרב אליהם במתינות ולאט, לפתע הסתובב אחד הבחורים והבחין במשגיח העומד על גביו, וחשב שעדין לא הספיק לראותו מטבל מזמנו, לכן פתח לשאול בערמה קושי שהיה לו בהבנת התוס', כדי שיחשוב המשגיח שכל השיחה נסובה אודות דברי התוס', ואכן הקשיב ר' ג'דל בקול שאלתו והשיב לו בדרכי נועם, והבחור היה בטוח בנפשו שהצליח לרמות את המשגיח.

לאחר זמן ניגש רבי ג'דל לאותו בחור, וסיפר לו מעשה שהיה: פעם היה גנב שרצה להיכנס אל בית הרב כדי לגזול מביתו דברי ערך, לכן טיפס על הגג והשתחל דרך 'ארובת עשן' ונפל לתוך הבית על שולחנו של הרב בשעה שהיה עסוק בלימודו. והי כראות הגנב את הרב אחזו בו אימה ופחד, כי ידע שנתפס בקלקלתו, אך תיכף התעשת ואמר להרב ששאלה גדולה יש לו לשאול. מיד התעלם הרב ממצבו ובמאור פנים השיב לו "שאל בני שאל". או אז השיב הגנב ושאל: "איך יוצאים מכאן...".

בכך רצה לרמוז לבחור, שבאותה שעה הבין ששוחח דברים בטלים, אך נתן לו פתח לצאת מן המלכוד שנפל בתוכו. והיא דרך ישרה שיבורו בה מחנכים, להתנהג בחכמה כאשר תופסים תלמיד בעת קלקלתו, כי בדרך כלל עדיף להוכיחו לאחר זמן, מאשר בשעת מעשה וגם אז יעטוף את התוכחה במילים שקולות ומדודות וכמעשה דרבי ג'דל שהלביש תוכחתו בסיפור הלצה.

(מתוך הגדה של פסח - באר החיים)

פעם הבחנתי שהוא שוקד על תלמודו בשעת לילה מאוחרת מאד: "עדיין לא השלמתי את חוק לימודי, ואיך אוכל ללכת לישון?!". אמרתי לו - "הרי תוכל להשלים את שיעוריך מחר". שתק אבא, ואילו אני פניתי לארוחת הערב, והנה, באמצע אכילתי נכנס אבא ואומר: "אינך חייב לאכול עכשיו, הרי גם אם לא תאכל כעת, תוכל להשלים מחר..."

אהבתו הגדולה את בוראו ואת תורתו הקדושה, של הרה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

"את הברכה אשר תשמעני" (דברים י"א, כ"ז)

"המרגיש בטעם התורה תשיחהו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב לנותן לו מתנה גדולה מופלאת, ואין צריך לומר שאין צריך לתבוע שכר עליה..." (ה'אור החיים' הקדוש)

שעת אחר צהרים מוקדמת בשכונת בית ישראל הירושלמית. השמש יוקדת במלא עוזה והבריות ממעטות להימצא ברחוב בשעה כזו. בסמטא הקטנה של רח' חסידי קארלין, בסמוך לבית המדרש 'בית ישראל' של חסידי פינסק קרלין - נצפה יהודי זקן בא בימים אשר מחיש את צעדיו לבית המדרש. מטפס הוא, הישיש, במעלה המדרגות, מתנשף עמוקות. אין המאמץ תואם את גילו ואת כוחותיו, אך פניו הזורחות משמחה ואושר מכסים על הכל.

זה האיש, רבי זלמן בריזל שמו, אשר באהבתו הגדולה את בוראו ואת תורתו הקדושה, משכים הוא לבוא אל ביהמ"ד, ולהיות מעשרה ראשונים גם בחלקו השני של היום! עם היכנסו ממהר הוא אל הארון ושולף משם את ספריו האהובים - את החק לישראל, את הגמרא הקדושה, משניות ושאר מטעמים, ממהר אל עבר מקומו הקבוע, ועד מהרה שוקע הוא באותיות המאירות.

היכל ביהמ"ד ריק ושומם הוא בשעה זו. האויר החם מעיק, אך רבי זלמן אינו מנסה לחפש לעצמו נוחיות כל שהיא, להפעיל מאוורר, או לחילופין להפעיל את ההסקה בימות החורף הקרים. אין לו כעת כי אם ד' אמות של הלכה בלבד.

מתנועע הוא חרישית מעל גבי השורות הקדושות, ובדחילו ורחימו מרחש את תיבות הגמרא. בשקיקה שאין דומה לה מרווה הוא את צמאונו ממימיהם המתוקים של מעיינות התורה.

וככה יעשה ר' זלמן כל אחר הצהרים עד לתפילת המנחה, בתורתו יהגה ללא כל הפוגה.

הגדול ולפתוח בקשרי המסחר כמתבקש, אולם האב לא נחפז כל כך. תחילה הועיד פעמיו לבית המדרש המקומי, ובניחותא פתח גמרא והתחיל ללמוד. עברה שעה אחת, ואחריה עוד שעה, והאב עדיין שקוד על תלמודו בחשק ובהתמדה גדולה אשר רק גוברת והולכת. התפלא הבן למעשהו של אביו, אך התאזר בסבלנות והמתין. עברו יום ויומים והאב עדיין מתמהמה בבית המדרש על גבי ספריו. או אז פקעה סבלנותו של הבן, והוא פנה לאביו בתמיהה:

"אבי היקר, הלא באנו לכאן כדי להרוויח כסף למחייתנו, ואפשר אף להתעשר בעושר רב, ומדוע זה לא תצא עמי לשוק?"

"הצדק עמך, בני", ענהו האב, "אך הבה ואאלפך חכמה:

"אכן, טרחנו רבות לבוא עד הנה כדי לקנות בזול, ולאחר מכן למכור ביוקר, ולהרוויח ממון רב, אך כל מטרתנו אחת היא, כדי שאחרי ככלות הכל יהיה לנו טוב!"

"אך מעשה אעשה, בני", המשיך האב, "שכאשר נכנסתי לביהמ"ד ופתחתי בלימוד הגמרא הקדושה, מיד נעשה לי על לבי כל כך טוב! חשתי בכל איברי את טעמה המתוק של התורה. מצאתי את עצמי שרוי בטובה אמיתית ונפלאה מאין כמוה! ועתה בני, מדוע זה אעשה את השטות הזאת, לצאת מבית המדרש, לישא וליתן בסחורה, כדי שבעתיד יהיה לי טוב, והלא כבר עכשיו טוב לי כל כך..."

במתק לשונו היה ר' זלמן מספר תמיד, להלהיב את לבות הצעירים ללימוד התורה ואהבתה:

מעשה באב ובנו שנסעו ליריד הגדול, לעשות חיל במסחרם. כאשר הגיעו השניים למחוז חפצם, ביקש הבן תיכף ומיד לצאת לשוק

היה ר' זלמן מתמוגג בנעימות שוב ושוב:

"למה לי לחפש טוב בעתיד? ס'איז מיר דאך שוין יעצט אזוי גיט!
[אם כבר עתה טוב לי כל כך!...]

"כשעבדתי במאפייה, חושב הנך שסתם כך עבדנו? כל הזמן חזרנו על פרקי משניות! - ווען איך האב געקנאטן, נדמה לך שלשנו בצק סתם? אה, וויפל משניות מיר האבן אריינגעקנאטן!" [-כמה משניות לשנו בתוך הבצק!]

שנת תש"ח בארץ ישראל, שונאי ישראל משחזרים את חרבותיהם לפתוח במלחמת חרמה נגד היישוב היהודי. החרדה שולטת בכל, ואיש אינו יודע מה ילד יום. נתונים הם בני ירושלים בעמק הבכא, וטרודים בדאגתם לשלום עולליהם ומשפחותיהם. אך האברך, ר' זלמן בריזל, מתהלך באותם ימים כשעל לבו רובצת דאגה אחרת לגמרי.

עצם המלחמה אינה מטרידתו כלל. הן סמוך ובטוח הוא על ה' אלוקיו, שיאזין לשוועת בניו, וישמרם ויצילם מכל רע. אולם דאגה אחרת, דאגה מוצדקת היא -

"אם ניאליץ להסתר במקלטים, או לברוח ממקום למקום לא תהיה לי אפשרות להגות בתורה הקדושה!", היתה טרדתו של ר' זלמן באותן ימים טרופים.

מה יעשה ר' זלמן, וינצל מסכנת הבטלה? עצה מצא לו. ר' זלמן פנה לשנן בזריות עוד כמה וכמה מסכתות משניות, עד שהיו אלו שגורים על לשונו בעל פה. "את המשניות הללו איש לא יוכל לקחת ממני!", אמר.

וכך, בתוך כל הבהלה והחרדה ערב המלחמה, יושב לו ר' זלמן ושקד על המשניות. גורס הוא משנה אחר משנה, משנן פרק אחר פרק, ומכין צידה לקראת ימי המחסור.

ואכן, בימים הקשים שבאו על הישוב לאחר מכן, בשבתם במקלטים ובקומות המרתף האטומות בשקי חול, כאשר בחוץ רעמו ההפצצות והתותחים, התגבר קולו של ר' זלמן בתורה יותר ויותר! מזון לגוף לא היה שם די הצורך, אולם מזונה של הנשמה לא חסר כלל וכלל.

לא פעם שח ר' זלמן לפי תומו, כי בלכתו לביהמ"ד לפנות בוקר, יודע הוא את השעה המדויקת בה הוא נמצא גם בלא שיביט בשעונו, כי

אומן מומחה לניצול הזמן היה רבי זלמן. כל דקה ודקה היתה שווה בעיניו כאבנים טובות ומרגליות ממש, ומי זה פתי אשר יפסיד יהלומים יקרי ערך בעבור דברים של מה בכך?

בשיחה אשר נשא לפני תלמידי הישיבה הצעירים, עמד ר' זלמן הישיש במשך שעה ארוכה, ועורר את לבם לאהבת התורה ושקידתה, כשהוא מגלה טפח מהתמדתו בתורה בשנות נעוריו: "עוד אומר לכם, בניי אהובי, להיזהר שלא יהיה בכם מידת העצלות, ביטער ביטער ווער עס האט 'עצלות' אין די יונגע יארן. מקען דאך אריין חאפן נאך א בלאט גמרא און נאך א בלאט גמרא...".

[זה מר מאד למי שיש בו 'עצלות' בימי נעוריו, הרי זה זמן שאפשר לחטוף עוד דף גמרא ועוד דף גמרא...]

כשאנו היינו נערים ניצלנו את כל הזמן שהיה לנו כדי ללמוד תורה יומם ולילה, בין אם זה היה בערב שבת אחרי הצהריים, ובין בימי חול המועד. בזמנינו, גם בחול המועד התקיים חידר לפני הצהריים, כך שאת כל הזמן ניצלנו ללימוד תורה בשקידה וביגיעה.

בזכות זה גם הצלחנו ביותר בלימודנו. כשהייתי נער צעיר בגיל י"ג וחצי נבחנתי על פה את שלוש המסכתות בבא קמא ובבא מציעא ובבא בתרא ועוד 60 דף במסכת חולין!.

שום דבר שבעולם לא עיכב את ר' זלמן מלנצל את הזמן באופן הטוב ביותר. לא הזמן, לא המקום ולא תנאי הסביבה האחרים הפריעו לו מלהגות בתורתו ללא שום הפסק. לא היה בעיניו שום הבדל, אם יושב הוא עתה על ספסלו בבית המדרש המרווח, או אם שרוי הוא בתוך המולת המאפיה שברשותו. תמיד - לא פסיק פומיה מגירסיה! בתקופות שנאלץ לשהות במאפייה, וליטול חלק בעבודות השונות, הרי שגם אז, כל הפוגה קטנה שנזדמנה, ולו בין קונה אחד למשנהו, נוצלו על ידו כליל לעסק התורה, ואפילו כשידיו עוסקות במלאכה ממש, בעסקי הבצק והאפיה, גם אז לא הפסיק מלשנן בעל פה פרקי משניות לרוב, בחיות ובנעימות.

וכפי ששח פעם לנכדיו:

"כשעבדתי במאפייה, חושב הנך שסתם כך עבדנו? כל הזמן חזרנו על פרקי משניות! - ווען איך האב געקנאטן, נדמה לך שלשנו בצק סתם? אה, וויפל משניות מיר האבן אריינגעקנאטן!" [-כמה משניות לשנו בתוך הבצק!]

כשהיה רואה ר' זלמן את בני הנעורים מבטלים את זמנם בדברי סרק, היה ניגש ומבקש בנעימות:

"קינדערלאך פארקויפט מיר די צייט! [-בני, מכרו לי את הזמן] אני כבר איש זקן ואיני יודע כמה זמן נשאר לי לחיות, ומשתדל אני אפוא לנצל כל רגע. אך אתם, אם יש לכם רגעים מיותרים, תמכרו לי אותם, זה שווה הרבה..."

עלה למעונו של הגאון האדיר ר' ראובן בענגיס זצ"ל, וביקש להתחייב בפניו, שבשובו מהנסיעה יבחן אצלו על סך נכבד של דפי גמרא בעל פה!
רק לאחר שסוכם הדבר, עלה על המטוס בלב רגוע...

גם בימים בהם היה נאלץ להקדיש נתחים הגונים מזמנו היקר עבור עסקנות, או גיוס תרומות עבור מוסדות התורה וכדו', לא ויתר על חוק לימודיו שהיה קבוע ואיתן. בלא להתפשר ולוותר לעצמו כל, היה מתיישב בלילה להשלים את כל לימודיו שהחסיר במהלך היום, ולא אבה לקבל שום תירוץ שבעולם, שימנע ממנו את פריעת חובו. את שיעוריו הקבועים למד תמידין כסדרן, גם בשבתות ובימים טובים, ואפילו ביום הכיפורים לא החסיר את חוק לימודיו.

בנו, הרה"ח ר' נטע שיחי, מספר:

"פעם, כאשר שהה אבא ז"ל בביתי מספר ימים, הבחנתי באחד מן הלילות שהוא עדיין יושב ושוקד על תלמודו בשעת לילה מאוחרת מאד, שלא כהרגלו. לשאלתי, מה זאת? השיבני אבא:

"עדיין לא השלמתי את חוק לימודי, ואיך אוכל ללכת לישון?"!

אמרתיו לו - "הרי תוכל להשלים את שיעוריך מחר, ומהי הדחיפות להשלים דווקא כעת?"

שתק אבא ולא ענה מאומה, המשיך בשלו - להגות בספריו הקדושים. ואילו אני פניתי למטבח לסעוד את ארוחת הערב, והנה באמצע אכילתי נכנס אבא ומפטיר לעברי:

"אינך חייב לאכול עכשיו, הרי גם אם לא תאכל כעת, תוכל להשלים מחר או בפעם אחרת!..."

כך לימדנו אבא ז"ל בינה, שלימוד התורה צריך להיות אצל האדם חשוב לכל הפחות כמו ארוחת לחמו. והיה הוא הדוגמא המוחשית ביותר לכך, בלימודו השקדני והבלתי נרפה כל ימיו לעולם.

(מתוך הספר 'ר' זלמן')

שעון אחר יש לו, שעון המשניות! סדר היה לו, לשנן י"ח פרקי משניות בעל פה בדרכו לבית המדרש שחרית. תשעה פרקים ממסכת ברכות, שמונה פרקים ממסכת פאה, ופרק אחד מדמאי. וכיון שכבר התרגל בתכנית זו שנים רבות, ידע לכוון על פי זה את השעה המדויקת.

הן בשעה זו הוא כבר נמצא בפאה, ואילו חמש דקות לאחר מכן, כשמגיע לרחוב פלוני הרי אוחז הוא כבר בפרק ז' שם...

כאשר היה ר' זלמן יושב בשולחן הטהור וממתין לכניסתו של האדמו"ר, גם אז לא היה משתהה לרגע, אלא מוציא מחיקו כרך משניות קטן, ובולע בשקיקה משנה אחר משנה, כשאינו שת ליבו כלל לכל ההמולה מסביב.

כשהיה ר' זלמן משתתף בשמחות נישואין משפחתיות לעת זקנותו, פעמים חששו בני המשפחה לעיכובו הממושך מחמת גילו ותשישותו הרבה. אולם הוא, אשר כל העת היה יושב על מקומו ומשנן פרקי משניות בעל פה, לא ראה בכך כל בעיה, "כל ההמולה מסביב אינה מפריעה לי במאומה", אמר ברוגע.

כך גם בשבתו בבית המדרש. מקומו הקבוע היה בצד מזרח, כשפניו מוסבות כלפי הקהל, וכל זאת לא הפריע לו לשקוע בלימודו בריכוז מפליא. מול עיניו ניצבו ועמדו רק הקב"ה, תורתו ומצוותיו, אשר אלו היוו בעבורו את כל מציאות העולם. כל השאר נחשבו בעיניו כאין...

היה זה בצעירותו, כשהוצרך לצאת לחו"ל בשליחות גדולי ישראל, לצורך עסקי הציבור בחיזוק חומות היהדות. אך ר' זלמן אינו רגוע, מחשבותיו מנקרות בלבו. תורה מה תהא עליה? מי יודע כמה זמן יתבזבו שם ביני לביני?

ר' זלמן, שלא היה איש של מחשבות בעלמא, קם ועשה מעשה.

המשך מעמוד 14 | הגה"ח רבי שמעון שפיצער

הוא לא מנסה להרגיעו: "יהיה בסדר, עזוב... כבר התמודדתי עם דברים כאלה, הכל בסדר...". לא, לא. זה לא נקרא 'שם שמים'. לא על זה אנו מדברים. אנו מדברים במי ששותה 'לחיים' עם חברו, ואומר לו בלחיצת יד: "הקב"ה יעזור לך", וכוונתו ל'אבוא אליך וברכתך' - "אני אומר זאת מכל הלב, הקב"ה הרי רוצה ליתן שפע, ובכן, רצוני להיות עכשיו מרכבה לשכינה, ולהיות כלי להעברת השפע אליך. אם אתה נעול עכשיו וחתום, אני לא כל-כך, והריני מברך שתחול עליך הברכה".

כשהוא עושה כן, הוא מזכיר עליו שם שמים ומאציל עליו ברכה. אכן הצדיקים היה להם ההרגש הנכון, אך כל חבר טוב יכול לעורר בלבו את ההרגש הנכון, וכשיעשה כן, ימשיך את הברכה.

(מתוך שיעור אור החיים פרשת דברים תש"פ - בהוצאת מכון 'הביני')

שמתאספים יחד ומברכים זה את זה, וכפי שאמרו הצדיקים, שחברים יכולים לברך ולהמשיך ישועה. יש שהאדם מזלזל בזה כי אינו מבין את עומק הענין וחושב לעצמו כך: 'היתכן שבוה שאברכו מכל הלב, שתהיה לו פרנסה בשפע? אועיל לו משהו?! הרי אני יודע מרת נפשי... יודע אני שאיני לא רבי ולא צדיק, והלוואי אם הייתי קצת ירא שמים... ברכתי אולי תנעים לו קצת על הלב, אך לא מעבר לזה...' אכן בדברי הזהר הקדוש אנו רואים, שאין הברכה תלויה באדם לפי מה שהוא אדם, אלא כל שיצליח להעלות שם שמים על אותו אדם ואותו מצב שזקוק לברכה - תהיה שם ברכה.

הנה לפעמים האדם שרוי בעצב מחמת מצבו, ומקוצר רוח ועבודה קשה, אינו זוכר שהקב"ה מנהל את הכל ושהכל לטובה, והנה בא אליו חברו ואומר לו: "הקב"ה יעזור לך ויתן לך שפע מאוצרו הטוב".

בתקופה בה מסרתי שעורים קבועים בישיבה, נולדה לבתי שלישיית בנים. הברית של כל אחד נערכה בתאריך אחר, לפי מצבו וקצב גדילתו. כמובן שהסב חפץ עד מאד להשתתף בבריתות של נכדיו, אבל השתתפתי רק באחת מהבריתות. שאלתי את עצמי: מה חשוב יותר, למסור את השיעור הקבוע, או להשתתף בברית של נכד?

הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א מרא דאתרא כרמיאל, על הדברים החשובים

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינֵי ד'"" (דברים י"ב, כ"ח)

כאשר היה רבי אלחנן וסרמן הי"ד אברך צעיר, למד בישיבתו של ה'חפץ חיים' בראדין. יום אחד הגיע אליו מברק המבשר שנולד לו בן. ניגש רבי אלחנן לחפץ חיים ליטול רשות לנסוע לעירו ולביתו, להשתתף בברית המילה של בנו.

אמר לו ה'חפץ חיים': "אם אתה עצמך תהיה המוהל, ראוי שתסע. מצוה בו יותר מבשלוחו. אבל אם אינך המוהל, עדיף שתמנה שליח, תשאר בישיבה ותמשיך לעסוק בתורה. הנסיעה וההשתתפות בברית יגולו ממך זמן רב, ויגרמו לביטול תורה. אין הצר שווה בנזק המלך. אמנם נהוג שהאב נמצא בברית, מברך את הברכות, שמח עם אשתו, קרוביו וידידיו. הלא שמחה גדולה היא זו, הכנסת הבן בבריתו של אברהם אבינו. אבל, השתתפות האב אין זו מצוה וחובה. ההתמדה בלימוד התורה חשובה לאין ערוך".

לנו הסיפור קשה להבנה. אנו מסתכלים על התורה כפסטורלית, ידידותית, משפחתית שמחה ונחמדה, כל זה נכון, אמת ויציב. אבל צריך למדוד במידה הנכונה. לדעת מה עיקר ומה טפל.

בתקופה בה מסרתי שעורים קבועים בישיבה, נולדה לבתי שלישיית בנים, בלי עין הרע. מצבם הבריאותי לא איפשר לערוך את הברית בעיתה ובזמנה. הברית של כל אחד נערכה בתאריך אחר, לפי מצבו וקצב גדילתו. משל תיאמו ביניהם לערוך שלוש חגיגות...

כמובן שהסב חפץ עד מאד להשתתף בבריתות של נכדיו, בפרט כאשר מדובר בשלישייה. אבל, למעשה השתתפתי רק באחת מהבריתות. שאלתי את עצמי: מה חשוב יותר, למסור את השיעור הקבוע או להשתתף בברית של נכד. ההכרעה היתה חד משמעית. אין ספק שמסירת השיעור חשובה לאין ערוך. אמנם, אפשר למצוא ממלא מקום. אבל כל אחד יודע שאז איכות השיעור שונה לחלוטין. גם אם לא יהיה ביטול תורה בכמות, שהרי השיעור יתקיים, עדיין יהיה בטול תורה באיכות. ואין זה דבר של מה בכך.

פעמים רבות באים יהודים יקרים ומכבדים אותי בסנדקאות. הדבר הראשון שאני בודק הוא, האם האירוע אינו מתנגש בשיעור. האם לא יבוא על חשבון לימוד תורה. אמנם, סנדקאות הינה דבר חשוב מאוד. כתוב בספרים שזו סגולה לעשירות. אבל, צריך לדעת את

הפרופורציות. חשוב, אבל יש דברים חשובים יותר. ואין חשוב יותר מלימוד תורה.

נחזור לסיפור שפתחנו בו. הבה נבחן את העניין במבחן התוצאות. תוצאת ההתמדה הבלתי נתפסת היא - רבי אלחנן וסרמן. גאון הגאונים, ראש ישיבת ברנוביץ, מחבר ספרי יסוד הנלמדים בשקיקה בכל עולם הישיבות.

רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל היה ראש ישיבת 'קול תורה' בירושלים. ערב אחד נערכה חתונה לאחד מתלמידי הישיבה. כמובן שכל התלמידים נסעו לחתונה, שמחו ושימחו. רקדו עד כלות הכוחות, עד שעה מאוחרת בלילה. למחרת חלק מהתלמידים קמו מאוחר, לא התפללו בישיבה בשעה הקבועה. שאלם ראש הישיבה: "מה קרה? מדוע לא הגעתם לתפילה בהיכל הישיבה?" אמרו לו: "הלא היתה חתונה, רקדנו, התאמצנו, התעיפנו ולא יכולנו לקום בשעה הקבועה!".

אמר להם רבי שלמה זלמן: "גם אני השתתפתי בחתונה, ולי הספיקו דקות מועטות. החתן ומשפחתו שמחו מאוד בנוכחותי, הגם שנמשכה דקות ספורות". אמרו לו: "מה הדמיון, הרב הוא גדול הדור. עצם הנוכחות של הרב למשך כמה דקות, משמחת יותר מריקוד בן כמה שעות שלנו". אמר להם, "היא הנותנת. יודעים אתם מדוע הנוכחות הקצרה שלי משמחת? משום שכאשר הייתי בן ישיבה צעיר, לא שהיתי שעות ארוכות בחתונות..."

המשך בעמוד 25

"את החינוך המדהים הזה לא אשכח כל חיי", אמר אחד הנוכחים. כי ברגעים הכי קלילים של אווירת בין הזמנים, יש מי שמזנק באחריות בוערת. בלי 'געוואלד', ללא כעס ומהומה, צעקה עניינית, נחושה, וברורה. 'לכבות' וזהו...

הגה"צ רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, פועל להרבות כבוד שמים בעולם

"פי תעשה הטוב והישר בעיני ד'" (דברים י"ב, כ"ה)

בכל דבר שבקדושה הוא היה הראשון, והעזות דקדושה שבערה בו הייתה לשם דבר. די אם נזכיר על מידע שקיבל מאלמונים, כי באחד הבתים באשדוד ישנם אזרחים הודים המקיימים טקס של 'הקטרת קטורת על מזבח'. הוא הנחשון שרץ לדירה זו לבדו, בהעדר איש המוכן לבוא עימו למחות ולסלק את הנגע. ובלהט רוחני, עלה, דפק, נכנס, ולאחר דין ודברים סר הנגע מעל אשדוד.

והנה סיפור על בין הזמנים

בין הזמנים של חודש אב, יום ששי בבוקר, ר' ירחמיאל שומע שגיסו ומשפחתו מבני ברק נמצאים בדאצ'ה בירושלים. הוא אינו מתעכב אפילו לדקה, ומיד הוא מרים טלפון.

"שלווה", הוא אומר, "אני בא בעוד שעה לקחת אתכם לבריכת שחייה..."

את צווחות האושר של אחייניו, ניתן היה לשמוע אף מבעד לאפרכסת, לאו בכל יומא הם זוכים ללכת לבריכה מבלי שציפו למתנה שכזו. ואכן, ר' ירחמיאל בא לאוספם ולקחתם לבריכת השחייה, לשמחת לב האחיינים והדוד. כמובן שאף הוא נכנס לטבול את גופו במי הבריכה.

לפתע, בלי אומר ודברים, ר' ירחמיאל מזנק מהמים בסערה.

"תכבה!!!"

"תסגור את זה, או שסוגרים את הבריכה!!!" הוא זועק מהנשמה,

'נקדש את שמך בעולם' - זו הייתה כל שאיפתו של רבי ירחמיאל קראם, זוהי תמצית חייו. 'כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה' (קהלת ט י), אמר שלמה המלך, ונדמה כי הדברים קולעים אל השערה בדיוק נמרץ.

ר' ירחמיאל לא היה איש של פעילות רוחנית, וגם לא איש של מפעל חיים להשבת לבבות רחוקים לתורה ולמצוות. הוא לא היה 'מגיד מישרים' בקולו חוצב הלהבות, ואף לא 'משגיח כשרות' של טיולים לבני תורה. אמנם כל הדברים הללו ועוד רבים אחרים היו ממעשיו, אולם המכלול של כל אלו, הם החיים בצילו של הפסוק האמור.

ר' ירחמיאל היה ניגש לכל דבר במחשבה תחילה, של מה עוד ניתן לעשות כדי להרבות כבוד שמים בעולם. וממילא, אין זה משנה אם זהו על ידי קירוב רחוקים, או דרשות למכביר בכל רחבי העולם. אם על ידי ניצול הזמן בכל רגע פנוי, או השכמה ללימוד ה'דף היומי' קודם שיאיר השחר.

כל דבר שבכוחו היה לעשות - עשה! בשמחה, בכל החיות, ובעיקר, בזריזות מופלאה בלי 'זמן אוויר'. כאשר ידוע כי אחד הדברים השנואים עליו ביותר היה 'קראצער איי'... (- מריחת זמן).

מה מאד מתאימים לתאר את דמותו, דברי מהר"ם שפירא מלובלין על הפסוק (שמות לג כא - כב) "הנה מקום אתי ונצבת על הצור, והיה בעבור כבודי ושמתוך בנקרת הצור". שביארם כמין חומר: כאשר על כף המאזניים עומד כבוד שמים - "הנה מקום אתי", אזי תפקידך הוא, "ונצבת על הצור", אל תתבייש, אל תהסס, תלחם! תעמוד על הצור, ותמחה למען כבוד שמו יתברך.

כזה היה ר' ירחמיאל.

אולם "בעבור כבודי" - כשאין בדבר 'כבוד שמים', אלא כבוד עצמי ואינטרסים אישיים, "ושמתוך בנקרת הצור" - שם הוא היה מטמין את עצמו.

כאשר היה הדבר נוגע לכבוד שמים - הוא עמד בחוד החנית. אם בסידור ילדים במוסדות תורניים, אם במכירת מוצרי פסח בהכשרים מהודרים, בשנותיה הראשונות של אשדוד התורתית. כן גם במימון ישיבות בין הזמנים, ולאחר מכן אף ארגון קעמפים לבני הישיבות. פתיחת כוללים באשדוד, ביבנה ובמושבים הסמוכים ועוד פעולות רבות מספור.

כשסביבו נקווית שלולית מים.

כן. ר' ירחמיאל תפס בזווית עינו, כי ברחבה הסמוכה לבריכה מוקרן סרט 'כשר' לילדים, והנה, ילדי תשב"ר ותלמידי ישיבות שבאו לשחות בבריכה, 'שוחים' במקום כך באווירה אחרת לגמרי...

אמנם פעלול שיווקי של מנהל הבריכה להביא לקוחות צעירים, הקרנת סרטים! אך ר' ירחמיאל נחוש וברור. אין כבוד אישי, אין כאן 'סאיז פאסט נישט', או סתם גלגול עיניים של 'מה איכפת לך'. כי לר' ירחמיאל אכפת גם אכפת, אחריות.

הסרט כבה באותו הרגע, ועשרות זוגות רגלים חזרו למימי הבריכה. עדיפים מי כלור, ממים שיש להם סוף, וממדרון חלקלק שאיש לא ישורנו.

"את החינוך המדעים הזה לא אשכח כל חיי", אמר אחד הנוכחים. כי ברגעים הכי קלילים של אווירת בין הזמנים, יש מי שמזנק באחריות בוערת. בלי 'געוואלד', ללא כעס ומהומה, צעקה עניינית, נחושה, וברורה. לכבות וזהו.

בגלל 'לא' אחד תקיף.

"מי יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד ד). ההבדל בין 'טהור' ל'טמא', היה אומר השרף מקוצק בחריפותו החדה כתער, הוא 'לא' אחד. פעם אחת לומר 'לא' ברור ותקיף. זהו!

מכשיר טמא בחדר

את התקופה שבה היה ר' ירחמיאל ומשפחתו, מתארחים מידי פעם בשבת בבתי מלון כשרים למהדרין, לא כולם זוכרים. ככלות הכל היה זה לפני כשני עשורים ויותר.

ר' ירחמיאל היה דורש דרשות, ובסגנונו המיוחד היה מרתק את אורחי המלון, כשהוא מידי פעם בפעם מטמיע מסר חזק בדבריו. פעם על חשיבות התפילה בציבור, ובהזדמנות אחרת על ההבטה במכשיר הטמא שבמלון, ב'שינוי', בעין שמאלית... היה אומר.

קרה שאחד ממארגני הנופש כעס מאד על דבריו בעניין זה, בטענה שהוא מוריד לאורחים את מצב הרוח כשהוא מעורר על האיסור להביט במכשיר זה...

"הוא עצמו", סיפר בנו, "הוריד בחדרו את המכשיר מהשולחן

לרצפה". לשאלתי מדוע הוא עושה זאת, ענה לי: "אני חושש שאכשל חלילה בהבטה במכשיר!". ומה נענה אנן...

תקופה זו הסתיימה בעקבות פניה של ידידו, הרב הצדיק רבי אריה שכטר זצ"ל, שעורר אותו על כי בהשתתפותו בשבתות אירוח במלון המחזיק בכל חדר את המכשיר הטמא, הרי הוא כמי שנותן הכשר בעקיפין וגושפנקא לבוא למלון זה, ואולי אף להשתמש במכשיר. כי ממנו יראו וכן יעשו.

ר' ירחמיאל בעוצם קדושתו סבר וקיבל.

ומני אז, הוא הפסיק להתארח בשבתות בבתי מלון המאובזרים במכשירים אלו.

ומעניין לעניין באותו עניין:

סיפר הרב חזן: "היה זה בימי 'בין הזמנים', בעודי בחור בישיבת גרודנא, הצטרפתי לרב ירחמיאל יחד עם עוד מספר בחורים לשבות במלון טברייני".

"הייתה זאת שבת התרוממות והתעלות, למעוניינים להאזין להרצאות בנושא 'חינוך ילדים'. מארגני המיזם הזמינו את הרב קראם לשבות עמם, ולשאת דברים בנושא חינוך, בבעיות השעה ובפתרונותיהם.

"נקל לשער כי המארגנים לא שבעו נחת בלשון המעטה, מהתנהלות הרב קראם באותה שבת.

"כמי שאינו חת וירא ממאום, כבר בבואו בערב שבת למלון גילה הרב ירחמיאל בלובי חבילת עיתונים חילוניים, המיועדים ל'רווחת' הנופשים. תיכף ומיד הוא לקח את העיתונים וביקש להסיר אותם. וכי כך יחנכו האורחים את ילדיהם? עם עיתונים שכאלו?!

"בדרשות שנשא לאורך השבת הוא הזכיר בכאב את העובדה שיש בכל חדר מכשיר טמא. 'האם זאת הדוגמא שניתן לילדינו?!' 'האם אנחנו עד כדי כך 'שחקנים'? שאל בפאתוס.

"באנו לשמוע דרשה על חינוך ילדים באוזן אחת, כדי שהיא תצא מהאוזן השנייה?!"

"הוא הצליף באנשים ללא רחם, ואמר את האמת לאמיתה ללא מורא, אף אם האמת מרה וכואבת".

(מתוך הספר 'ירחמיאל')

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

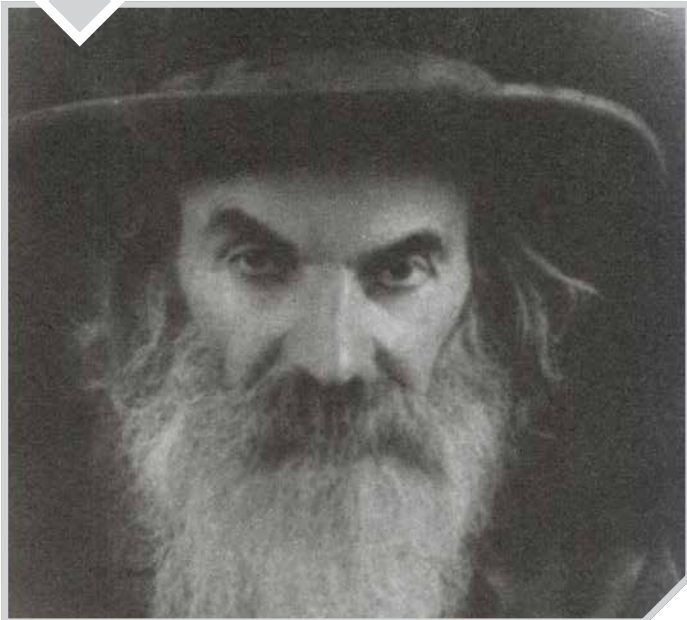
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

המתין הרבי זמן רב עד שהעננים יתבהרו קמעה... אהבת המצוות שבערה בליבו חיממה את עצמותיו מעוצמת הקור העז ששרר שם, אך הרבי שם לב, שלא כך הדבר אצל חסידינו, ההמתנה בקור קשה מאוד עבורם...

מדוע ליווה הרבי מזוועה על עובר אורח למחוז הפצו?

הרב ישראל ליוש

"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (דברים י"ב, ד')

רש"י מביא בשם הספרי, שלא זו היא אזהרה לנותן אבן מן המזבח או מן העזרה. שאל רבי ישמעאל: וכי יעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות?! אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עוונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב.

תמה הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל: הרי הגמ' (שבת קכ ב) דורשת על פסוק זה, 'עשיה הוא דאסור, הא גרמא שרי', אם כן איך אפשר לפרש שהלאו הזה נאמר על מי שעושה כמעשי העכו"ם וגורם למקדש להיחרב, הרי בעשיה דוקא איירי קרא ולא בגרמא!?

נמצינו למדים, מיישב ר' אהרן, שהעונש אינו דבר צדדי ורק נגרם ע"י החטא, אלא הוא מונח בחטא עצמו, וכשאדם חוטא נוצר כוח רוחני והוא המעניש אותו.

חורבן הבית שיבוא אם יעשו ישראל כמעשי העכו"ם, מבאר ר' אהרן, אינו רק בגדר גרמא, הוא נעשה ממש ע"י החטא, כי אין בכוחה של אף אומה להחריב את בית המקדש, רק הכח הרוחני שנוצר ממעשי החטאים, הוא אשר בכוחו להחריב את בית המקדש. הרי זה דומה לזורק חץ ושבר את הכלים, לא נאמר שהוא רק גרם לכלים שישברו ע"י זריקת החץ, אלא הם נשברו מכוחו ממש, אף שנשתהה החץ במהלכו. כן העונש על החטא, הוא ממש פעולתו של החוטא ומכוחו ממש.

וכשישראל נתבעים על החורבן, מחדד ר' אהרן, אינם נתבעים רק על החטא שקדם לחורבן, אלא התביעה היא על עצם מה שהחריבו בידיהם את המקדש, כי עונש החורבן אינו בגרמא מהחטא, אלא היא תוצאה ישירה מהחטא, וכן הוא בכל הסתר פנים ומיעוט כבוד שמים הנמשך מהחטא.

ולאידך גיסא, כן הוא בצד הטוב, העושה מצוה יוצר את הטוב בידו. השכר והגן עדן שיקבל עושה המצוה, אינם בגרמא מהמצוה, אלא הם נבראו באופן ישיר ע"י קיום המצוות. וכמו שהביא הגר"א בספר 'אדרת אליהו' עה"פ 'והתהלכתי בתוכם' את הספרי שהמשיל את הצדיקים שייטלו לעתיד לבוא עם הקב"ה בגן עדן, לאריס המטייל עם בעל הבית בפרדסו, וכשם שהאריס שותף עם בעה"ב, שהרי הבעה"ב נוטע והאריס משקה ומשמר, כן הצדיקים שותפים כביכול עם הקב"ה בגן עדן. וכך אומר הקב"ה לצדיקים המטיילים עמו בגן עדן: "מה לכם מזדעזעים מלפני? הריני כיוצא בכם! אני נטעתיו ואתם משמרים פירותיו ומשקים אותו מכח מצוות ומעשים טובים שעשיתם."

באופן אחר נבאר את דברי רבי אהרן קוטלר כן: המצוות והעבירות הם קרבה לקב"ה מול חלילה התרחקות ממנו. מצווה מקרבת ועבירה מרחקת. העונש על עבירה היא התרחקות מהקב"ה, והיא אכן תוצאה ישירה ממעשה העבירה, והשכר על מצוה היא ההתקרבות והדבקות בקב"ה, ואף התקרבות זו היא תוצאה ישירה ממעשה המצוה...

'חורבן הבית' הוא ביטוי לריחוק גדול, שהרי מקום הייחוד והשראת השכינה חרב. לעומתו, 'גן עדן' הוא מקום הקירבה העצומה לקב"ה, שם יושבים צדיקים ועטרותיהן בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. ושניהם, ה'חורבן' ו'גן עדן' נעשים באופן ישיר ממעשי האדם. חלילה מעבירותיו, ולהיפך, מרובה מידה טובה, ממצוותיו.

צדיקים ואנשי מעשה הרגישו בחוש, שבקיום מצוות הם מתדבקים בקב"ה, ולכן הם חיזרו אחרי קיום מצוות.

מסופר על הגה"ק רבי שלמה מזוועה על זי"ע, שפעם שאל אותו עובר אורח: "היכן גר פלוני?"

רבי שלמה טרח וליווה אותו עד למקום מגורי אותו פלוני, ולא הסתפק באמירת הכתובת ובהסבר כיצד מגיעים לשם. "לא היה בכוננתי להטריח את הרב!" - התנצל האיש - "די היה אם הרבה היה מודריך אותי כיצד להגיע לכאן"

המשך בעמוד 25

תלמידים נעדרו מלימודי הבוקר. שאלם מה קרה, אמרו לו, "בבית כנסת הסמוך נערכה ברית מילה. הלכנו להשתתף במצווה, לשמוע את הברכות. אמר להם: "אם בברכות חפצה נפשכם, כאן מעבר לרחוב יש בית מטבחים, שם אומרים ברכות כאוות נפשכם. מדוע אינכם הולכים לשם? אין זאת אלא שהיצר הרע הצליח להטעות אתכם. התלבש בדמות צדיק, חובב ברכות, אבל מה שבאמת משך אתכם זה האירוע המסקרן והכיבוד הטעים..."

פעם ניגש אלי בחור בישיבה, וביקש רשות להשתתף בשמחת בר מצוה של חברו. התעניינתי במה מדובר, התברר שהאירוע יתקיים בעיר מרוחקת. אמרתי לו: "ערוך חשבון בעצמך. כדי להגיע לשם בזמן, עליך לצאת מהישיבה בשעות הצהריים המוקדמות. כשאירוע יסתיים כבר לא תהיה תחבורה לכרמיאל. כלומר, תאלץ לבטל יום שלם מלימוד תורה. אמור אתה, האם זה כדאי? הזו המתנה שאתה מביא לחברך? ברור שעל פי כל פרמטר שלא יהיה, עדיף להישאר בישיבה!". לפני כל פעולה עלינו לחשב חשבוננו של עולם. להסיר את הנגיעות האישיות, להציב אותן בצד, ולחשוב מה באמת הקב"ה היה רוצה שאעשה בעת הזאת.

אנחנו צריכים 'לעשות סוויץ' במוח. אלו הנורמות ההגיוניות ביותר. לא לעזוב את בית המדרש ואת לימוד התורה, אלא לצרכים ההכרחיים ביותר. הנורמות המקובלות, לפיהן כל משב רוח קל מוציא את האדם מלימודו, הן אלו שאינן הגיוניות בעליל.

(לקט מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

פעם הגיע הרב אלישיב זצ"ל לחתונה בלוויית משמשו. שאלו המשמש: "כמה זמן הרב מתכוון להתעכב כאן?" אמר לו: "כדי תמונה..." כלומר משך הזמן הנחוץ כדי שבני המשפחה יצטלמו במחיצתו. הלא זה העיקר, בעלי השמחה מתכבדים בנוכחותו של גדול הדור. יוכלו להצביע על התמונה ולספר בגאווה: אתם יודעים מי היה אצלנו בחתונה? הרב אלישיב!

למרות שנראה שמדובר בהנהגות יחודיות של גדולי עולם, למעשה אלו סדרי העדיפויות האמתיים. החריגים הם אנחנו. שנינו את הסדר הנכון והראוי. נותנים עדיפות לדברים שוליים על חשבון דברים העומדים ברומו של עולם.

לפני שנים השתתפתי בברית מילה שנערכה בבני ברק. התינוק היה בנו של גיסי. אברך מן המניין בכלל של הרב יצחק זילברשטיין שליט"א בחולון. אברכי הכולל ובראשם הרב הגיעו לברית. לאחר עריכת הברית, ביקש הרב לשאת דברים. עמד ואמר לנוכחים: "ראו רבותי. השתתפות בסעודת הברית הנה דבר חשוב מאוד. אבל מה, אתם אנשים עובדים, יוכלים לקחת חופש מהעבודה. אנחנו בני הכולל, לומדים תורה. מלימוד תורה אין חופש. סעודת הברית אינה דוחה לימוד תורה!". אמר כמה דברי ברכה, דבר תורה נאה, ומיד יצאו כולם וחזרו לחולון, לבית מדרשם.

הדבר עשה רושם עצום על כולם. האברכים ורבים באו להשתתף במצוה, כיבדו את חברם, אבל ויתרו על הסעודה כדי לחזור ללימודיהם. יש סדרי עדיפויות.

מסופר, כי פעם ארע בישיבתו של רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שמספר

המשך מעמוד 24 | הרב ישראל ליוש

המתין הרבי זמן רב עד שהעננים יתבהרו קמעה... אהבת המצוות שבערה בליבו חיממה את עצמותיו מעוצמת הקור העז ששרר שם, אך הרבי שם לב שלא כך הדבר אצל חסידיו, ההמתנה בקור קשה מאוד עבורם...

אמר להם האדמו"ר: "תנן 'מצוה גוררת מצוה', הפירוש הוא: כשהמצווה נגזרת ואורכת זמן רב עד שאפשר לקיימה בשלמות, אף ההמתנה והמעכבים הם מצוה..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

"כאשר אדם עושה מצווה" - ענה לו רבי שלמה מזויעהל - "הרי הוא מתדבק בהשי"ת, שהרי הוא ציוה אותו לעשות המצוה, ולכן אני עושה את המצווה בשלמות, כי אני רוצה להיות קשור ודבוק בקב"ה כמה שיותר..."

פעם ביקש הרה"ק רבי יצחק מוורקא זי"ע לקדש את הלבנה, הימים היו ימים חורפיים והלבנה היתה מכוסה בעננים, ולא היה ניתן לראות את הלבנה בהירותה.

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

31 077-2222-666 שלוחה

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

תשובה: על פניו צריך האדם לשלב בין שתי האופציות, להקדיש חלק מהזמן לצמיחתו האישית ולהתעלות שלו עצמו, וחלק מהזמן מוטל עליו להקדיש לטובת אנשים חלשים יותר, לסייע להם להתרומם ולהתעלות, אם יש בכוחו וביכולתו לעשות זאת כמובן. ואדרבה, תורה זו שהבחור לומד עם חברו החלש ממנו בכישרונות, היא 'תורת חסד' ויש בה מעלה מיוחדת במינה, ואין ספק שבכך הוא נכלל במידת מה בגדר של 'חסיד', שמתחסד עם קונו ועם הבריות, ומתוך שהוא חסיד תורתו משתמרת ומלאכתו מתברכת, כך שהוא גם לא יפסיד את ההתעלות הרוחנית האישית שלו.

יתירה מזאת, מורי ורבי מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר: למה כתוב בתורה כל פעם 'וידבר ה' אל משה לאמור', מה זה ה'לאמור'? הוא היה מסביר שהקב"ה לימד את משה רבינו תורה באופן כזה שיוכל ללמוד לאחרים, כי כשאדם לומד גמרא לעצמו הוא יכול להבין אותה בעמקות גדולה, אבל כשהוא לומד כדי למסור שיעור לאחרים, הוא ילמד בצורה יותר עמוקה ויותר יסודית, וזה דבר ברור ומוכח לכל מי שמוסר שיעורים בקביעות או שלא בקביעות.

כך גם נהג מרן בעצמו, שהיה מוסר מדי יום שיעורים, לפעמים חמישה ושישה שיעורים ביום, וזאת גם כדי שהוא עצמו ילמד בצורה יותר טובה. אמנם היו לו טעמים נוספים בדבר, כמו הטעם שכשהוא מסר שיעור לא היו מפריעים לו בענייני ציבור וכדו', ולכן היה מרבה למסור שיעורים, כי הזמן הזה היה מוקדש כל כולו לתורה, וכמובן גם עצם העניין של זיכוי הרבים, ועוד.

כך גם לגבי בחור בישיבה או אברך בכולל, הלומד ומסביר כל דבר לחברותא שלו, כמובן שזה מביא תועלת עצומה גם לו עצמו.

אבל כשמדובר בבחור ישיבה, כמובן שהדבר תלוי במצבו האישי של התלמיד, לפעמים הוא אינו מזהה מראש את הסיכון שבדבר, ואת הנזק שעלול להיגרם לו אם ילמד עם בחור חלש יותר, ולכן צריכים להתיעץ עם איש צוות בישיבה, שיכוון את צעדיו של הבחור וינווט אותו לגבי פלח הזמן שכדאי להשקיע בעזרה לאחרים מדי יום או שבוע וכדו'. ושמעתי שיש משגיחים שאומרים שהזמן הנכון להקדיש לעניין הוא 'מעשר', כלומר עשירית מהזמן, כמו שכתוב בהמשך פרשתנו 'עשר תעשר'...

פעם נאלץ מרן הגרא"מ שך לשהות במקום כלשהו, שבו לא יכול היה להעמיק בלימוד. שמעו המלווים שלו שהרב שך משגן לעצמו

"אני מרגיש שאני לא מוכן ליום כיפור. כל שנה אני מתכוון בחיל ובסילודין, מתוודה כראוי על העוונות, מתכוון ברוב רגש ליום הקדוש, אבל השנה לא היה לי זמן. אני כל היום רצתי בין בתי הרבנים, לחלק את הקופות של 'קופת העיר', ולאחר מכן לאסוף אותן, לחלק כסף למשפחות"

"את הברכה אשר תשמעו" (דברים י"א, כ"ז)

משה חיים הוא בחור מיוחד במינו, נעים הליכות וישר דרך, ובעיקר מתמיד גדול ובעל הבנה מצוינת. מטבע הדברים, רבים מהתלמידים בישיבה רוצים ללמוד איתו בחברותא, והוא נמצא בעמדה שהוא יכול לבחור לעצמו את החברותא שלו, אחד מיני רבים.

כמובן, שהשאיפה האישית שלו היא ללמוד עם הבחורים הטובים ביותר, אלו שמתמידים כמוהו ויש להם שכל חריף כמוהו, באופן הזה הוא יוכל להתקדם בקצב מהיר יותר, להעפיל לפסגות גבוהות במיוחד, ובעז"ה לצמוח תלמיד חכם אמיתי.

מצד שני, פנה אליו גם אחד החברים בשיעור, בחור שקדן ונעים הליכות, שלצערנו הרב לא זכה להתברך בכישרונות מיוחדים כמו משה חיים שלנו. הבחור הזה אומר למשה חיים, "בוא תלמד איתי, תוכל לעזור לי להתקדם, וההצלחה שלי בלימוד תיזקף גם לזכותי וגם לזכותך..." עסקה משתלמת.

שאלה: האם משה חיים צריך להתחשב בבחור החלש וללמוד אתו? לעשות אתו חסד? או שכשמדובר בהצלחה בלימוד התורה, תורת חיים, תקף הכלל שקובע 'חייך קודמין' והוא צריך לדאוג קודם כל ולפני הכל, להצלחתו ולצמיחתו האישית בתורה.

בדומה לזה נשאל שאלה אחרת, הרלוונטית מאוד לימים אלו של חודש אלול המתקרב. בחודש זה, האוזניים פתוחות לשמוע דברי תורה, חיזוק והתעוררות. יש ביקוש גובר לשמוע דרשות בבתי הכנסת שבכל עיר ועיר. מצד שני, אברכי הכוללים החשובים, רוצים ללמוד ולהתעלות ברוחניות, להתכוון כראוי לימים הנוראים. האם הם צריכים להניח בצד את ההתעלות האישית שלהם, וללכת למסור דברי חיזוק לאחרים, או שהם צריכים לחשוב לפני הכל על המצב הרוחני האישי שלהם???

גמילות חסדים, על 'גדול המעשה יותר מן העושה', ועוד ועוד, עד שראה שרוחו של גבאי הצדקה שבה אליו, וקם לצאת לבית הכנסת. אלא שהשעה כבר היתה מאוד מאוחרת, אז הוא נכנס לבית כנסת אחר, כדי להספיק את אמירת 'כל נדרי' בזמנה עם הקהל...

מִרְן שֶׁר הַתּוֹרָה זָצ"ל סִפֵּר, שִׁפְעַם רָצוּ לִמְנוֹת אוֹתוֹ לִהְיוֹת רֹאשׁ יְשִׁיבָה, אֲבָל הַדָּבָר לֹא יָצָא לְפוֹעַל, וְהִיָּה מִרְן זָצ"ל אוֹמֵר שֶׁזֶה מִמֶּשׁ נֶס שֶׁהוּא לֹא נִהְיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה, וְעַל כֵּךְ סִפֵּר מַעֲשֵׂה שְׂאִירֵעַ עִמּוֹ בְּצַעֲרֹתָיו...

כְּשֶׁלָּמַד מִרְן בְּבַחֲרוּתוֹ בִּישִׁיבַת לִמּוּז'ה, בִּישִׁיבַת הַגְּדוּלָּה, אִירַע פַּעַם שֶׁאֶחָד מִהַמְּגִידֵי שִׁיעוּרִים בִּישִׁיבַת לְצַעֲרִים נֶעֱדַר בְּמַפְתִּיעַ, וּבִיקְשׁוּ מִמֶּרְן זָצ"ל שִׁיחְלִיף אוֹתוֹ וְיִשְׁמַשׁ כְּמִגִּיד שִׁיעוּר.

הַבַּחֲרוּרִים הַצַּעֲרִים רָאוּ שֶׁמִּגִּיעַ מִגִּיד שִׁיעוּר חִלּוּפִי, בַּחֲוֹר צַעִיר וְחֶסֶר נִיסְיוֹן, וְהֵם הַחֲלִיטוּ לַעֲשׂוֹת מָה שֶׁתִּלְמִידֵים צַעֲרִים עוֹשִׂים בְּכֹזָה מִקְרָה... אֶחָד הוֹדִיעַ שֶׁהוּא רוֹצֵה לִלְכַּת לְשִׁתוֹת, וּמִרְן זָצ"ל כְּמוֹבֵן שֶׁלֹּא אֶסֶר עֲלָיו לְצִאתָ. מִיד אַחֲרָיו הַצַּבִּיעַ עוֹד אֶחָד וּבִיקֵשׁ לְצִאתָ, וְשִׁנְיָהם כְּמוֹבֵן לֹא חָזְרוּ. כְּעִבּוֹר דְּקוֹת אַחֲדוֹת בִּיקֵשׁ בַּחֲוֹר נוֹסֵף וְאַחֲרָיו עוֹד אֶחָד, וְכֵךְ נוֹצַר מִצַּב שֶׁאַחֲרֵי עֶשֶׂר דְּקוֹת אוֹ אוֹלֵי רִבְעֵי שָׁעָה, נִשְׁאַר בְּשִׁיעוּר רַק בַּחֲוֹר אֶחָד אַחֲרוֹן, שֶׁהַתְּבִיִּישׁ לְהַצְטַרֵּף לְמַעֲשֵׂה הַקּוֹנְדֵס שֶׁל חֲבֵרָיו.

רָאָה מִרְן שֶׁזֶה הַמִּצַּב, הוּא עֲצַר אֶת הַשִּׁיעוּר וְשָׁאַל אֶת הַתִּלְמִידֵי הָאַחֲרוֹן: "מָה? אַתָּה לֹא רוֹצֵה לְצִאתָ לְשִׁתוֹת?" נֶעֱנָה הַתִּלְמִיד וְאָמַר: "הָאִמַּת שֶׁלֹּא חֲשַׁבְתִּי, אֲבָל אִם הֵרַב רוֹצֵה שֶׁאַצֵּא לְשִׁתוֹת, אֵין לִי הַתְּנַגְדוֹת!". יָצָא הַתִּלְמִיד הָאַחֲרוֹן וּמִרְן שֶׁר הַתּוֹרָה מִיָּהָר לְשׁוֹב לְיִשִּׁיבַת הַגְּדוּלָּה וְשָׁקַע בַּחֲזָרָה בְּתִלְמוּדוֹ... "אַתֶּם רוֹאִים?", אָמַר, "נֶס שֶׁלֹּא נִהְיִיתִי רֹאשׁ יְשִׁיבָה...".

וְלִמָּה בָּאִמַּת רָאָה בְּזֶה מִרְן נֶס כֹּזֵה גְדוֹל? כִּי אִם הוּא הִיָּה מֵתַעֲסֵק עִם תִּלְמִידֵים, סָבִיר לִהְיוֹת שֶׁלֹּא הִיָּינוּ זֹכִים לְסַפְּרֵי הַמוֹפְלָאִים 'דֶּרֶךְ אֱמוּנָה' וְשֶׁאֵר הַסַּפְּרִים. בְּמִקְרָה שְׁלוֹ, הִזְכִּירוּ הַרְבֵּים הַגְּדוֹל הִיָּה דוּוֹקָא בְּכֵךְ שֶׁהוּא הַשְׁקִיעַ בְּהַתְּקַדְמוֹתָיו, וּמִמִּילָא זָכָה לְהַפִּיץ מִתּוֹרָתוֹ וְלִהְשִׁיעַ עַל כֵּךְ עִם יִשְׂרָאֵל, כִּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ אֶת הַדֶּרֶךְ שְׁלוֹ, וְאֵת הַמַּסְלָל שֶׁהוֹעִידָה הַהִשְׁגָּחָה הַעֲלִיּוֹנָה עִבּוֹרוֹ.

2 האם זה באמת ממש כפשוטו, כל אחד יכול להלוות כמה שירצה כדי לעשות את השבת בהרחבה גדולה, למרות שאיננו בר הכי מבחינה כלכלית?

"וְנִתְּתָה אֶת הַבְּרָכָה" (דברים י"א, כ"ט)

חז"ל הקדושים גילו לנו סוד גדול. כשצריכים לעסוק בהכנות לשבת והדבר עולה כסף, אין מה לדאוג, הקב"ה אמר לנו "לון עלי ואני פורע" (ביצה ט). האדם יכול להלוות סכומי כסף ככל שיידרש

הלכות פשוטות: "צריכים ליטול ידיים בבוקר. כשמניחים תפילין צריך לברך על תפילין של יד 'להניח תפילין' ועל תפילין של ראש 'על מצות תפילין', לפני הסעודה צריכים ליטול ידיים, ולברך על נטילת ידיים', 'מים אחרונים חובה', 'ברכת המזון מצווה מדאורייתא', וכן על זה הדרך.

התלמידים מאוד התפלאו, מה קרה למרן ראש הישיבה שהוא כך אומר דברים כאלו פשוטים, שכל ילד יודע וחוזר עליהם עוד פעם ועוד פעם...

הסביר להם מרן הרב שך, שיש שתי דרגות במצוות לימוד התורה. יש לימוד פשוט, שהפה והמזוח לא יהיו בטלים מדברי תורה, ויש לימוד יותר מעמיק, ללמוד דברים חדשים, להעמיק בהבנה חדשה של דברים ישנים, להקשות ולתרוץ ועוד ועוד.

"אני לא יכול כרגע ללמוד באופן היותר מעמיק", אמר הרב שך, "אבל אני לא פטור מהלימוד הפשוט והבסיסי של שינון הלכות, לכן אני אומר הלכות פשוטות, כדי שלא לבטול מפתגמי אורייתא".

דרכו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היתה, שבערב יום כיפור הוא היה מקדים לבוא לבית המדרש בישיבת 'גאון יעקב', שם היה מתפלל במשך שנים רבות. היות שמרן זצ"ל היה ממעט מאוד באכילה בכל ימות השנה, הצומות לא היו קשים עליו בכלל, והוא יכול היה לסיים את הסעודה המפסקת הרבה לפני כולם, ולצעוד לבית המדרש כשכולם עוד עסוקים בסעודה המפסקת, ובהכנות לקראת היום הקדוש.

באחת השנים התמהמה ראש הישיבה מלבוא, הגבאים והקהל היו מאוד לחוצים כי היו נותנים לו להחזיק את אחד משלושת ספרי התורה שמוציאים 'לכל נדרי' כנהוג, ולא רצו להתחיל בלעדיו, אבל השעה התאחרה והוא לא הגיע, כך שלא היתה ברירה ונאלצו להתפלל בלעדי מרן.

לאחר התפילה התברר להם, שמרן זצ"ל התפלל בבית הכנסת 'דברי שיר' הקרוב יותר לביתו, כי הבין שלא יספיק להגיע 'לגאון יעקב' בזמן.

ולמה באמת התאחר מרן מלצאת לכל נדרי? ובכן, התברר שגם השנה הוא סיים את הסעודה המפסקת מוקדם, וכבר יצא מביתו בשעה הרגילה שלו, אלא שבדיוק אז הגיע אחד מראשי 'קופת העיר' לרבינו כשפנינו נפולות.

"רבי", אמר גבאי הצדקה, "אני מרגיש שאני לא מוכן ליום כיפור. כל שנה אני מתכוון בחיל ובסילודין, מתוודה כראוי על העוונות, מתכוון ברוב רגש ליום הקדוש, אבל השנה לא היה לי זמן. אני כל היום רצתי בין בתי הרבנים, לחלק את הקופות של 'קופת העיר', ולאחר מכן לאסוף אותן, לחלק כסף למשפחות... לא נשאר לי זמן לנשום, בקושי הספקתי לאכול ולשתות משהו, אבל להתכוון ליום הכיפורים לא היה לי זמן בכלל!".

כששמע זאת מרן הגראי"ל הוא שינה את התוכניות שלו. הוא סב על עקביו ונכנס בחזרה הביתה יחד עם גבאי הצדקה, שם ישב ובמשך שעה ארוכה חיזק את ידיו, דיבר איתו על זיכוי הרבים, על מצוות

אמונה תמימה שהקב"ה יחזיר את הכסף?
אם התשובה היא כן, אז בוודאי, אפשר לגשת למרכול הקרוב ולהתחיל להעמיס עגלה, והקב"ה יחזיר הכל עד הפרוטה האחרונה. אבל אם התשובה היא שלילית, מה זה אומר? שאתה לא לווה על הקב"ה, אתה לא לווה לצורך הוצאות השבת, אתה לא לצורך! לצורך ההנאה האישית שלך. השבת היא תירוץ טוב, אבל לא תמיד היא הסיבה האמיתית להוצאה הכספית הגדולה. ועל זה אנחנו צריכים לעבוד, להתגבר, להתחזק באמונה, לחיות עם האמונה שהכל מאתו יתברך, ולוואי ונגיע כולנו לדרגה הזאת, שנחיה עם הקב"ה ונזכה שהקב"ה יהיה בעזרונו על כל צעד ושעל, בלי שום הגבלה.

פעם מסר מרן הגרא"ל שיעור בישיבת פוניבז' ובמהלכו שאל שאלה מעניינת: הרי ידוע שמי ששכח לומר 'רצה' בברכת המזון בשבת, צריך לחזור ולברך פעם שניה. ומי שאינו זוכר אם אמר או לא אמר, צריך גם הוא לחזור פעם שניה, כי סומכים על כך שהוא רגיל לברך בלי לומר רצה, שהרי בימות השבוע לא אומרים, ולכן גם הפעם לא אמר 'רצה' אלא אם כיוון לבו לכך. שאל מרן הגרא"ל: מה יהיה דינו של אדם שלא נטל ידיים באמצע השבוע כבר 75 שנה, ורק בשבת נטל ידיים לקיום מצוות 'עונג שבת' בשלוש סעודות כפי שתיקנו חז"ל הקדושים. האם אדם כזה שמברך ולא זוכר אם אמר 'רצה' או לא, יכול לסמוך על כך שכבר 75 שנה הוא לא מברך ברכת המזון בלי 'רצה', ולכן ודאי אמר כמו בכל שבת, או שחוששים שברכת המזון בלי 'רצה' עדיין שגורה על לשונו מהתקופה שבה כן היה אוכל באמצע השבוע? כשמרן זצ"ל שאל את השאלה הזאת, הוא דיבר על משהו מוחשי, מקרה שמתחולל בפועל ולא איזה אירוע תיאורטי שעשוי היה להתחולל. מכך למדו התלמידים שהוא מדבר על עצמו, ושהוא לא נטל ידיים באמצע השבוע כבר 75 שנה. כמובן שגם בשבתות הוא לא היה אוכל הרבה, אלא מעט שבמעט. כזית של פת עם מעט דג עם חתיכה קטנטנה של עוף, זאת היתה סעודת השבת שלו.

ולמה אנחנו מספרים את זה? כי מרן זצ"ל היה אומר, שאחד הדברים הקשים ביותר זה לאכול לכבוד שבת, ולא לכבוד עצמו. כשהוא היה אוכל את המעט שבמעט הזה, המחשבות שלו עוד היו נתונות במאמץ להבדיל בין ההנאה האישית שלו לבין הצורך לענג את השבת, ולכוון שהאכילה תהיה רק לכבוד שבת ולא להנאת הגוף כשלעצמו חלילה... זה הפשט "המענג את השבת", שנותנים לו נחלה בלי מיצרים. הוא מענג את השבת, לא את כריסו.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

לצורך הוצאות השבת ולקנות את צרכי השבת בהרחבה. מהיכן יחזיר את הכסף? אל דאגה, הקב"ה יססה את החוב.

שאלה: האומנם? האם זה באמת ממש כפשוטו, כל אחד יכול להלוות כמה שירצה כדי לעשות את השבת בהרחבה גדולה למרות שאינו בר הכי מבחינה כלכלית? יהודי שמרוויח 7,000 שקלים בחודש ומשלם משכנתא של 4,000 שקלים ועוד 2,000 שקלים על מוסדות החינוך של הילדים, יכול להלוות כסף כדי לקנות כל שבוע את הוצאות השבת ב-1,500 שקלים כלומר 6,000 שקלים בחודש, ולסמוך על זה שהקב"ה יחזיר את הכל בעתו ובזמנו, או שאולי מדובר בהתנהלות כלכלית חסרת אחריות ולקחת הלוואות שתכניס אותו חלילה וחס בגדר של "לווה רשע ולא ישלם" רח"ל???

תשובה: מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל נדרש לשאלה זו, והשיב שהדבר תלוי במידת האמונה שיש לאדם. אם הוא באמת מאמין באמת ובלב שלם, שהקב"ה יפרע את חובותיו, הרי הוא צודק כשלווה כפי הבנתו כדי לכבד את השבת והקב"ה יפרע כפי שהבטיח. אבל אדם שאינו מאמין מספיק חזק, ולווה מהחבר מתוך הבנה שאולי לא יהיה לו מאיפה להחזיר, והוא לא בטוח במאת האחוזים שהקב"ה יחזיר את ההלוואה, ברור שהוא עלול להיכנס לשאלה הלכתית חמורה מאוד של הלוואת כספים, כשאין לו שום תוכנית מהיכן להחזיר אותם.

בספר 'עיונים בהלכה' (חלק א', עמ' תכ"ד) מביא את מה שכותב המשנה ברורה ב'שער הציון' בסימן רמ"ב, שיש מחלוקת הפוסקים לגבי מה שנאמר "לוו עלי ואני פורע", אם זה גם מי שלא יודע מאיפה ישיג את הכסף להחזיר את ההלוואה, או רק מי שיש לו תוכנית מסודרת כיצד להשיג את הכסף, והקב"ה אומר לו שלא ידאג מאובדן הכסף כי הוא יפרע ויחזיר לו כגמולו הטוב, אבל לא שילווה בלי חשבון. ומסיים מרנא החפץ חיים את הדיון בנושא בפסיקה סתומה: "והכל לפי העניין".

מספר ה'עיונים בהלכה', ששאלו את מרנא החפץ חיים למה הוא התכוון כשכתב ש'הכל לפי העניין', והשיב מרנא החפץ חיים את מה שאמר שנים לאחר מכן מרן הגרי"ש אלישיב, כשני חכמים המתנבאים בסגנון אחד: זה תלוי במידת האמונה של האדם.

אבל איך באמת מודדים את מידת האמונה?

מצייע בעל ה'עיונים בהלכה' שהאדם יבדוק את עצמו כך: אם יבוא עכשיו השכן שלך, שאתה יודע שאין לו שום יכולת כלכלית להחזיר את ההלוואות שהוא לוקח, והוא מבקש ממך שתלווה לו 1,500 שקלים כי הוא רוצה לקנות מגוון רחב של דגים מעודנים ובשר בקר לכבוד שבת קודש, והקב"ה כבר יחזיר את החוב כמו שנאמר 'לוו עלי ואני פורע', האם אתה תיתן לו את הכסף בשמחה, או שתשלח אותו לדפוק על הדלת של השכן השני?

אם יש לך עכשיו מעטפה עם 20 אלף שקלים, שאתה צריך לתת למחותן שלך כדי לתת את חלקך בהוצאות החתונה, אתה תלווה מזה את אותם 1,500 שקלים לצורך הוצאות השבת של השכן מתוך

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מהו הלימוד שיש להקדים לכל לימוד אחר?
- ◆ מדוע תיקנו נטילת ידים דוקא לפני אכילת לחם?
- ◆ מדוע ראוי לפרסם את שם התורם חפץ לבית הכנסת?

לימוד תורה

- צריך אדם לקבוע עת קבועה ללימוד תורה ביום ובליילה, שלא יוותר עליה גם בימים שאין לו פנאי כלל, ואשר אם יאלץ לבטלה - ישלימנה.
- חייב אדם ללמוד בכל יום תורה שבכתב, משנה, גמרא, הלכה ומוסר. ולימוד ההלכה קודם לכל, ויש להקדים את ההלכות הנוגעות למעשה.
- מעלות רבות ישנן בלימוד תורה עם 'חברותא', ויותר מכך - בלימוד בציבור. ובזכות חברות הלומדים, הקב"ה כובש כעסו על עוונותיהם של ישראל.
- חכמינו ז"ל אמרו שהש"ח שיחת חולין שיש בה קלות ראש ודברים בלתי ראויים, עובר על מצות 'עשה', שנאמר 'ודברתם בם' - בדברי תורה - 'ולא בדברים בטלים.
- המהנה תלמיד חכם מנכסיו - מתכפרים לו כל עוונותיו, וזוכה לתחיית המתים; ולעיתיד לבוא יפקח ה' את עיניו וידע גם הוא את התורה, ויזכה לשבת בישיבה של מעלה.

תקנת נטילת ידים לסעודה

- חכמינו ז"ל תיקנו נטילת ידים לסעודה. טעם התקנה הוא משום שבדרך כלל הידים אינן נקיות, וממידת קדושה וטהרה - לאכול סעודה בנקיות הידים. ויש מהראשונים שכתבו טעם נוסף לדבר.
- כאמור, תקנת נטילת ידים היא כדי שיאכלו סעודה בקדושה ובנקיות, ולכן לא תיקנו זאת אלא באכילת מאכל שרוב בני האדם קובעים עליו את סעודתם, והיינו לחם העשוי מחמשת מיני דגן.
- מאפים שאין מברכים עליהם 'המוציא', לא תיקנו ליטול ידים לפני אכילתם, אולם האוכל מהם כמות של 'קביעות סעודה' צריך ליטול את ידיו בברכה, ולברך 'המוציא' וברכת המזון.
- חכמינו ז"ל אמרו שהאוכל פת במלח ושותה משקה בשחרית, ניצול משמונים ושלשה מיני מחלות. ויש שכתבו שמעלה זו של פת שחרית קיימת גם בפת הבאה בכיסנין.

מצוות שבין אדם לחברו

- המשבח את הזולת מקיים בכך מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך", כלומר, כשם שאדם שמח ומרוצה בכך שמשבחים אותו, כך צריך לעשות לזולתו.
- נאמר בתורה: "בצדק תשפוט עמיתך". ופירשו חז"ל, שמלבד חובת הדין לדון דין צדק, נכללת במצוה זו החובה לכל אדם לדון את הזולת 'לכף זכות'.
- מי שהרע לו חברו, חובה עליו למחות מלבו את הדבר, כדי שלא יבוא לנקום בו. ואם שומר את הדבר בלבו, עובר על 'לא תטור'. ואם נקם בחבירו - עבר על 'לא תקום'.

כתיבת שם התורם על חפץ שתרם

- התורם חפץ לבית הכנסת, ורוצה שיכתבו את שמו עליו, צריכים הגבאים לעשות כרצונו, ואף ראוי לעשות כן, כדי שיהיה זכרון לעושי מצוה על המצוה שעשו.
- התורם חפץ לבית הכנסת, ולפי בקשתו כתבו את שמו עליו, ולאחר מכן נמחק שם התורם, או שנפל השלט שעליו נכתב שמו, חובה לכותבו מחדש או להשיב את השלט למקומו.
- בית כנסת שנחלק לשנים - יש לחלק את ספרי התורה ושאר חפצי בית הכנסת, באופן יחסי לפי מספר המתפללים שבכל אחד מבתי הכנסת.

עמוד התפלה מרן הגר"ש גלאי שליט"א במסע
מיוחד בקבר רחל על כל שם ושם בנ

"שיצליחו מאד מאד בישיבה ובת"ת וההורים ירוו מהם נר

לקראת פתיחת הזמן והתחלת רבבות בחורי וילדי החמד התח
בלימוד התורה, נוסע במיוחד

עמוד התפלה מרן **הגר"ש גלאי שליט**

למעמד תפלה ותחנונים בקבר
ביום ערב ראש חודש אלול הבע

ושם יעתיר בפרטות על כל שם ושם של בחורי ויל
שיעבירו אליו מ"קופת העיר"-

"שיצליחו מאד מאד בישיבה ובת"ת, ויתעלו בשנת
הזו בפרט, ובהמשך דרכם, בתורה ויראת שמים, וינצ
כוחותיהם לעמול ולהתעסק בתורה הקדושה, וימצאו
עוז בעיני אלוקים ואדם, וההורים ירוו מהם נחת י

עמוד התפלה מרן
הגר"ש גלאי שליט"א
מעטיר על תורמי
קופת העיר בקבר
רחל

ניתן להעביר שמות בתרומה של 385 ש"ח, כמנין הימים מר"ח
אלול תשפ"ג עד ר"ח אלול תשפ"ד, יום לשנה-

יש לציין עבור קרן 7540

להצלחת הצאצאים

**מרון שליט"א
יחלק באופן
אישי**

**לכל הבחורים
שיתפלל עליהם
בקבר רחל
את הספר
"ארחות
יושר" ממרון
רשכבה"ג מרון
זיע"א - עם
הקדשה וברכה
אישית לכל
אחד ואחד**

**תפלה ותחנונים
פרטות**

אד

זאת יהודית

בס"ד בערב ראש חודש אלול
הבעל"ט, בזמן שבהורי הישיבות
והתתי"ם נכנסים לתלמודם - **נעתיך**
בס"ד בקבר רחל על כל הבחורים
והתלמידים בפרטות - שיצליחו מאד
מאד בישיבה ובת"ת, ויתעלו בשנת
הלימודים הזו בפרט - וכן בהמשך
דרכם - בתורה ויראת שמים, וינצלו
את כל כוחותיהם לעמול ולהתעסק
בתורה הקדושה, וימצאו חן ושכל
טוב בעיני אלוקים ואדם, וההורים
ירונו מהם נחת יהודית.

מרון שליט"א

לילות חדשות

ר"א

**יחל
ל"ט**

די החמד

הלימודים
נלו את כל
חן ושכל
"הודית"

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 7540

1800-39-47-47

"כאשר הילדים רואים שאביהם מתרגש בקידוש, שש ושמה על בוא השבת, וכשהם רואים את האמא שלהם, היידישע מאמע, כשהיא עומדת בחרדת קודש ומאזינה למילות הקידוש בכוונה ובשמחה, כל האווירה בבית הופכת שבתית יותר, ומרוממת ונעלה יותר"

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על השמחה הגדולה במתנה שזכינו

אתה לא מאמין מה קרה לך עכשיו! קיבלנו מברק שקיבלת ירושה ענקית. אחד מקרובי המשפחה הרחוקים שלך מת, והותר אחריו הון עצום, חיפשו ומצאו שאתה הכי קרוב אליו, וכל הכסף עובר אליך. יש לך עכשיו ארמונות, יאכטות, בוסתנים מלאי פרי, אורוות מלאות סוסים משובחים, אוצרות מלאי כסף וזהב...!

"נו... מה אתם חושבים?", שאל הרבי את החסידים, "האם האיש הזה שזכה בכל העושר האגדי הזה התבלבל קצת כשהוא שמע על כך, או שהוא שמר על קור רוח???"

"כמובן שהוא התבלבל!", ענה הרבי מיניה וביה, "ועכשיו תגידו לי אתם... אתם יודעים מה עשיתי מקודם? עשיתי קידוש! אמרתי 'ויכולו', חז"ל הקדושים אומרים שאני נעשיתי שותף לקב"ה במעשה שמים וארץ. חצי שלו וחצי שלי... אנחנו שותפים! איך אפשר לשמור על קור רוח? ודאי שאני אתבלבל באמירת הקידוש!!!..."

אז כשאנחנו עושים קידוש, צריכים לחשוב על כל זה. להתבונן במילים הנפלאות והקדושות הללו, למצוא בהן את הכח והיכולת לשמוח לא רק במהלך אמירת הקידוש, לא רק במהלך הסעודה שאחרי הקידוש, אלא במשך כל השבת ובמשך כל השבוע שלאחריה. כי עיקר ותכלית קיום המצוות, היא לשמוח בזכות שזכינו לקיים אותן. ה'ארחות צדיקים' אומר בשער השמחה, שמצווה שאדם עושה אותה בשמחה, שווה פי אלף ממצווה שהוא עושה שלא בשמחה. הזכרנו את האר"י הקדוש, שאומר שעל ידי קיום המצוות בשמחה, אפשר להגיע לרוח הקודש בלי תעניות וסיגופים. והכי הכי חשוב, השמחה בקיום המצוות, זה החינוך הכי טוב שאפשר לתת לילדים, כי מה כל אדם רוצה? להיות שמח ומאושר! אנחנו רק צריכים להראות לילדים שלנו, שהשמחה האמיתית והאושר הנצחי, נמצאים ממש מתחת לאף שלהם, בתוך הגמרא וב'קיצור שולחן ערוך'... לא צריך לחפש אותה במקומות אחרים! (מתוך שיחה לחג הסוכות ללקראת שבת)

חז"ל הקדושים העידו אודות גודל מעלת אמירת "ויכולו השמים והארץ", וכתבו עליה דברים נפלאים מאוד...

אומנם הדברים ידועים, אבל אין ספק שצריך להיזכר ולהזכיר אותם שוב ושוב, כי כפי ששמעתי פעם מאיש חינוך ותיק, שהקידוש בליל שבת קודש, הוא אבן יסוד בחינוך הילדים. "כאשר הילדים רואים שאביהם מתרגש בקידוש, שש ושמה על בוא השבת, וכשהם רואים את האמא שלהם, היידישע מאמע, כשהיא עומדת בחרדת קודש ומאזינה למילות הקידוש בכוונה ובשמחה, כל האווירה בבית הופכת שבתית יותר, ומרוממת ונעלה יותר".

וכך אומרת הגמרא במסכת שבת, דף קיט ע"ב: "אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי: אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכולו. דאמר רב המנונא: כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שנאמר ויכולו, אל תקרי ויכולו אלא ויכולו".

פעם אירע שהרבי הקדוש רבי מנחם נחום משטפנשט זיע"א, בעת שקידש בהתלהבות גדולה על היין בליל שבת, טעה באמירת הקידוש והתבלבל בין המילים. כמובן שהוא מיד תיקן את עצמו והמשיך באמירת הקידוש עד תומו.

עמדו שם החסידים, והחלו להתלחשש ולדון בינם ובין עצמם מה התכוון הרבי בטעותו. הרי לא יכול להיות שהרבי טעה, כנראה שהיו לו פה כוונות נסתרות. זה טוען בכה וזה טוען בכה.

שם הרבי לב לדיון הזה, ואמר להם: "אני רוצה לספר לכם סיפור", כך אמר להם הרבי. "היה פעם איש אחד, ביש גדא, 'שלימזל' מקצועי. שום דבר לא הלך לו, הוא ניסה לעבוד בעבודות רבות, ואף פעם לא הצליח, כך הוא התדרדר מדחי אל דחי, עד שהיה מהלך ברחוב בבגדים קרועים ובלויים, אין לו בית, אין לו רכוש, כלום. 'פתאום רץ אחריו המזכיר של מושל העיר, ואומר לו: 'הלו, אדוני!'"

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה